

Conceptuitwerking hoofdlijnen stelselwijziging

Disclaimer: dit stuk vormt een ambtelijke uitwerking op hoofdlijnen voor de stelselwijziging van Jacht en Faunabeheer. Het is nadrukkelijk bedoeld om de discussie rond de stelselwijziging verder te verdiepen met mede-overheden en andere stakeholders en heeft een beperkte beleidsmatige status. De hoofdlijnen zijn besproken met de staatssecretaris en akkoord bevonden voor verdere besprekingen.

1. Inleiding

Het ambtelijke stuk 'concept uitwerking hoofdlijnen stelselwijziging' is grotendeels gebaseerd op de gesprekken met provincies als mede-overheid en andere relevante stakeholders. Vanuit LVVN zijn we daarbij gestart met het verzamelen van mogelijke benaderingen om het stelsel te wijzigen, deze zijn beschreven in het ambtelijk document "bouwstenen en beleidsopties" en met stakeholders besproken.

Dit stuk richt zich hoofdzakelijk op mogelijke aanpassingen die binnen Rijksbevoegdheden vallen, in het bijzonder aan wet- en regelgeving. Dat doen we op hoofdlijnen, waarbij we bovendien aangeven welke onderwerpen we nog verder willen uitwerken. Dit stuk is bedoeld om samen met mede-overheden en andere stakeholders te bespreken om zo te kunnen bepalen of de gepresenteerde hoofdlijnen wenselijk zijn (gezien de mogelijke ongewenste effecten) en haalbaar (rekening houdend met praktische beperkingen).

Onder de voorgestelde stelselwijziging valt niet:

- De wijziging van de beschermingsstatus van verschillende soorten
- Andere maatregelen dan faunabeheer die nodig zijn om een gunstige staat van instandhouding te borgen

Over het hoofdlijnenvoorstel vraagt LVVN bestuurlijke appreciatie aan provincies en informeert de Tweede Kamer voordat LVVN verder gaat met de uitwerking in het reguliere wetswijziging proces. Hierbij zullen provincies en stakeholders ook nauw worden betrokken.

Daarnaast wil LVVN samen met betrokken partijen los van wetgeving een implementatieplan opstellen, gericht op het verbeteren van de praktijk van jacht en faunabeheer.

Voor zover de stelselwijziging raakt aan financiële afspraken tussen Rijk en provincies valt dit onder de algemene uitkering in het Provinciefonds, zoals is afgesproken in het Natuurpact. Voor de stelselwijziging zullen de financiële consequenties in kaart worden gebracht.

2. Aanleiding

In de [verzamelbrief soortenbeleid aan de Tweede Kamer op 4 april 2023](#) heeft de minister voor Natuur en Stikstof het voornemen aangekondigd om te komen tot een toekomstbestendig en begrijpelijk stelsel met een duidelijk perspectief voor het faunabeheer (inclusief jacht) op de lange termijn. Diverse ontwikkelingen, hieronder toegelicht, binnen het huidige stelsel van jacht en faunabeheer hebben aanleiding gegeven om dit voornemen aan te kondigen en een traject op te starten om het huidige stelsel tegen het licht te houden.

Op landelijk niveau

- Uit onderzoek in 2020 en 2022 bleek dat alle soorten op de wildlijst (haas, konijn, wilde eend, houtduif en fazant) onder druk staan. De staat van instandhouding van deze soorten is als ongunstig aangemerkt. Dit heeft ertoe geleid dat de jacht op konijnen in heel Nederland niet is geopend. Dat geldt ook voor de jacht op hazen in de provincies Groningen, Utrecht en Limburg. Het niet openen van de jacht op genoemde soorten heeft tot onrust geleid bij provincies, agrariërs en jagers. Deze onrust hangt samen met de beperking van de vrijheden van de grondeigenaar, beperkingen in de mogelijkheden om schade door deze soorten te bestrijden en de beperking van benutten. Het geopend blijven van de jacht op de

andere soorten op de wildlijst heeft geleid tot onrust bij dieren- en natuurbeschermingsorganisaties.

- Gebrek aan uniforme en betrouwbare data belemmert het opstellen van wetenschappelijk onderbouwd beleid en de evaluatie van de effectiviteit van faunabeheerpraktijken. Dit werd, overigens na de aankondiging van de stelselwijziging, duidelijk in het oordeel van de Raad van State met betrekking tot de landelijke vergunningvrije gevallen. Deze waren volgens de Raad onvoldoende onderbouwd voor het bestrijden van schade veroorzaakt door zwarte kraai, kauw, vos, houtduif, konijn en Canadese gans. Hierdoor zijn deze vergunningvrije gevallen voor alle nieuw door provincies goed te keuren faunabeheerplannen maar beperkt bruikbaar geworden, zolang er geen betere onderbouwing komt. De Tweede Kamer heeft [opgeroepen](#) om soorten die in hun voortbestaan worden bedreigd onmiddellijk van de lijst van landelijk vergunningvrije gevallen af te halen. Later heeft de Tweede Kamer aansluitend ertoe [opgeroepen](#) het intrekken van de vergunningvrije gevallen te betrekken bij de stelselherziening jacht en faunabeheer.

Op provinciaal niveau

- Landelijke ontwikkelingen hebben invloed op provinciaal niveau, aangezien landbouwschade door soorten die niet meer kunnen worden gedood op basis van de aanwijzing als vergunningvrij geval, in principe in aanmerking komen voor een tegemoetkoming van de provincie. Hoewel er geen verplichting vanuit het Rijk is om de tegemoetkomingen te koppelen aan landelijke besluiten m.b.t. wildlijst of vergunningvrije soorten, ontstaat hierdoor druk bij de provincies om schadetegemoetkomingen uit te keren. Hetzelfde geldt voor soorten waarop de jacht niet meer wordt geopend.
- Aan de onderbouwing van provinciale besluiten rond het faunabeheer worden, door verscheidene rechterlijke uitspraken, hoge eisen gesteld. Dit speelt specifiek op de volgende punten in relatie tot data en monitoring:
 - Het ontbreken van betrouwbare telgegevens op provinciaal maar ook op landelijk niveau bemoeilijkt het inschatten van de populatieomvang en het maken van trendbepalingen voor verschillende soorten, voor de onderbouwing van de staat van instandhouding van die soorten. Dit betreft ook het ontbreken van gegevens over de effectiviteit van beheermaatregelen (preventieve maatregelen, afschot).
 - Voor de soorten op de wildlijst en landelijk vergunningvrije gevallen is weinig informatie met betrekking tot schade beschikbaar, aangezien er hier in het verleden ook geen schadetegemoetkomingen zijn verleend. Er is onvoldoende inzicht in de effectiviteit van verschillende vormen van faunabeheer (waaronder afschot) in relatie tot schade. Dit maakt het moeilijk voor provincies om bij het sluiten van jacht door het Rijk of het vervallen van vergunningvrije activiteiten provinciale vergunningen te onderbouwen.

3. Visie

We delen de fysieke ruimte in Nederland met de natuur en de dieren die daarin leven. Het is onze gedeelde verantwoordelijkheid om in balans samen te leven met de natuur om ons heen. Daarbij hoort een gezonde natuur als basis voor biodiversiteit. Hier hebben we ons internationaal en Europees aan gecommitteerd. Dit vraagt om een integrale aanpak waarin ecologie, economie (waaronder landbouw) en maatschappelijke belangen samenkomen. Ook vraagt het om een adaptieve en daarmee toekomstbestendige aanpak, waarin jacht en faunabeheer niet losstaan van bredere natuurdoelen zoals actieve soortenbescherming, duurzame landschapsinrichting en herstel van de natuur.

Het herstel en versterking van natuur is essentieel om de biodiversiteitscrisis en de gevolgen van klimaatverandering aan te pakken. Op Europees niveau is daarom de Natuur Herstelverordening vastgesteld. Gezonde ecosystemen zijn veerkrachtiger, ondersteunen een natuurlijke balans tussen soorten en verminderen de noodzaak voor menselijk ingrijpen. Daarom moeten jacht en faunabeheer niet alleen passief worden ingezet om schade te beperken, maar ook proactief bijdragen aan herstel van ecosystemen. Dit vraagt om samenhangend beleid.

Tegelijkertijd is de fysieke ruimte schaars in Nederland. Dit vraagt om efficiënt land- en watergebruik én om scherpe keuzes over het gebruik van de ruimte. Landbouw, natuur, water, recreatie en infrastructuur vragen allemaal schaars te verdelen ruimte. Zodoende ontstaan er soms tegenstrijdige belangen. Bij dergelijke conflicten moeten we maatregelen nemen die bij de situatie passen. Hierbij hoort een gedegen afweging van preventieve en actieve maatregelen om schade te voorkomen dan wel te beperken. De grondeigenaar heeft hierin rechten die hand in hand gaan met een zorgplicht en een verantwoordelijkheid om schade op zijn grond te voorkomen en biodiversiteit te ondersteunen. Natuur is van waarde voor ons allemaal en voor de landbouw in het bijzonder. Landbouw en natuur moeten niet tegenover elkaar staan, maar elkaar versterken.

Bij gezonde populaties van wilde dieren kan er ruimte ontstaan om duurzaam oogsten door afschot vanuit een overvloed te overwegen. Duurzaam oogsten betekent dat wildpopulaties in stand blijven en dat oogst alleen plaatsvindt wanneer de ecologische draagkracht dit toelaat. De grondeigenaar, jachthouder en betrokken partijen hebben een verantwoordelijkheid om zorg te dragen voor duurzame populaties en om bij te dragen aan het behoud en de ontwikkeling van een gezonde natuur.

Het centrale beleidsdoel dat uit deze visie voor het jacht en faunabeheer naar voren komt is om gezamenlijk balans te vinden tussen drie beleidsdoelen voor jacht en faunabeheer (bescherming, schadebeperking, duurzame benutting). Jacht en faunabeheer dragen bij aan de bescherming en een verantwoord beheer van populaties, het beperken van negatieve effecten van wild en het behoud van maatschappelijk draagvlak voor de natuur en de dieren die daar in leven. Daarnaast kunnen jacht en faunabeheer een ondersteunende rol spelen binnen actief soortenbeheer, door bij te dragen aan het herstel en de bescherming van soorten. Dit omvat de drie beleidsdoelen:

- De bescherming van de landschappen met hun natuurwaarden en de dieren die daarin leven.
- Het nemen van maatregelen om schade, risico's of overlast door beschermde dieren te voorkomen.
- Het verantwoord en duurzaam benutten van populaties, waarbij oogst altijd in lijn is met ecologische principes en maatschappelijke acceptatie.

4. Probleemanalyse

De ontevredenheid rond het huidige stelsel heeft zowel juridische, ecologische als maatschappelijke oorzaken. Een deel van de ervaren problemen hangt samen met hoe de huidige wetgeving is vormgegeven, terwijl andere problemen samenhangen met praktische uitvoeringsvraagstukken en oplopende kosten.

Fundamentele verschillen in maatschappelijke beelden over mens-dierrelaties en de rol van jacht zijn inherent aan dit onderwerp. De stelselwijziging kan deze tegenstelling niet oplossen, maar beoogt wel een beter afgewogen en toekomstbestendig systeem te creëren.

In het proces om te komen tot een stelselwijziging is bij alle partijen opgehaald waar de belangrijkste problemen en achterliggende oorzaken uit bestaan. LVVN heeft daaruit zelf de onderstaande probleemanalyse samengesteld. Oplossingen voor deze problemen kunnen deels uit het aanpassen van wet- en regelgeving komen, maar daarnaast moet het implementatieplan hier ook een rol in spelen.

1. Beleidsdoelen worden onvoldoende bereikt

De beleidsdoelen van jacht en faunabeheer (bescherming, schadebeperking en benutting) worden onvoldoende bereikt.

- Bescherming: passief soortenbeleid begint bij het verbod om beschermde diersoorten te doden, te verontrusten, etc. Hierop kunnen, onder voorwaarden, uitzonderingen worden gemaakt. Eén van die voorwaarden is dat de staat van instandhouding niet in gevaar komt. Deze uitgangspunten moeten garanderen dat behoud van biodiversiteit voorop staat. Alle soorten op de wildlijst, evenals enkele landelijk vergunningvrije soorten, kennen momenteel een ongunstige staat van instandhouding. Het lukt niet om deze soorten effectief te beschermen, omdat het bereiken van een gunstige staat van instandhouding voor deze soorten nu geen inzet van beleid is. Jacht en faunabeheer, en actieve soortenbescherming zijn gescheiden beleidsterreinen in de huidige praktijk.
- Schadebeperking: Er is sprake van een toename in schadetegemoetkomingen aan (agrarische) grondeigenaren, onder andere door soorten zoals de grauwe gans. De huidige omvang van tegemoetkomingen door provincies is ongeveer € 55 miljoen per jaar met een stijgende trend ([Schadecijfers - BIJ12](#)). Om maatschappelijke middelen effectiever in te zetten, moet de schade worden ingeperkt. De wet biedt mogelijkheden om schadebestrijding toe te staan, maar mede als gevolg van door een gebrek aan onderbouwing ontstane juridische procedures, lukt het niet altijd de schade effectief terug te dringen. Bovendien is soms een gebiedsoverstijgende, en provinciegrensoverstijgende, aanpak wenselijk voor schadepreventie. Er is naast landbouwschade ook sprake van schade aan de natuur.
- Benutting: De mogelijkheden voor benutting zijn beperkt, aangezien er een wildlijst is met vijf soorten waarvan bovendien alle soorten met een ongunstige staat van instandhouding waardoor de jacht op deze soorten niet geopend kan worden. Maatschappelijke acceptatie van jacht voor benutting staat onder druk. Over de omstandigheden waarin het doden van dieren gerechtvaardigd is bestaan uiteenlopende denkbeelden. Belangenorganisaties met verschillende denkbeelden komen vaker tegenover elkaar te staan en voelen zich steeds vaker gedwongen om hun rol en belangen te verdedigen. Sommigen ervaren een weinig transparante structuur van WBE's ervaren en dat draagt bij aan een gevoel van wantrouwen. Tegelijkertijd hebben jagers te maken met een groeiende hoeveelheid administratieve eisen. Het ontstaan van minder draagvlak voor benutting is van invloed op het gebruikmaken van jacht binnen het faunabeheer.

2. Gebrek aan flexibiliteit in stelsel

Het stelsel is beperkt flexibel om in te kunnen spelen op ecologische of maatschappelijke veranderingen. Aanpassingen in de wildlijst of landelijk vergunningvrije gevallen kunnen alleen door wetwijzigingen worden gedaan. Daardoor blijft rijksbeleid soms achter bij de realiteit, wat kan leiden tot inefficiëntie en juridische kwetsbaarheid. Dit leidt ertoe dat het bereiken van de beleidsdoelen van jacht en faunabeheer wordt bemoeilijkt.

3. Gebrek aan voldoende gevalideerde kennis voor besluiten

De onderbouwing bij jacht en faunabeheer vraagt voldoende kennis en informatie over de ecologische ontwikkelingen, de effectiviteit van maatregelen en ontwikkeling van schade. Een belangrijke oorzaak van dit probleem is het gebrek aan gestandaardiseerde, breed geaccepteerde, betrouwbare en gevalideerde gegevensverzameling. Zonder voldoende en adequate monitoring is onvoldoende zicht op hoe populaties van dieren zich ontwikkelen, wat de staat van instandhouding van soorten is, welke schade wordt veroorzaakt, wat de effectiviteit van beheermaatregelen en preventieve maatregelen is en hoe afschot bijdraagt. Dit tekort aan data belemmert niet alleen een wetenschappelijk onderbouwd beleid, maar maakt ook dat besluiten voor jacht en faunabeheer juridisch kwetsbaar zijn.

Rechters oordelen dat de ecologische en juridische onderbouwing tekortschiet, waardoor beheermaatregelen vertraging oplopen of niet kunnen worden uitgevoerd. Tegelijkertijd is ecologie een wetenschap van gemiddelden en onzekerheden. Om hiermee om te gaan, ontbreekt er nu een goed wetenschappelijk toetsingskader voor datagebruik voor beleidsmakers en rechters om aan te toetsen wanneer de informatie die er is, voldoet.

4. Geen eenduidige governance

De verantwoordelijkheid voor faunabeheer is verdeeld over meerdere overheidslagen en actoren: het Rijk, provincies, faunabeheereenheden (FBE's), wildbeheereenheden (WBE's) en andere actoren. Hoewel het natuurbeleid grotendeels gedecentraliseerd is, is er ook een roep om landelijk beleid waar soorten provinciegrensoverschrijdende problemen veroorzaken.

Provincies hebben de regie over vergunningverlening, schadetegemoetkomingen en voor een groot deel van het toezicht op FBE's en WBE's die het beheer in de praktijk uitvoeren. Provincies zijn daarbij afhankelijk van goed functionerende FBE's, terwijl FBE's op hun beurt afhankelijk zijn van de provincie voor heldere beleidskaders en financiële steun. Soms ontbreekt het aan eenduidige coördinatie en afspraken tussen deze niveaus. Dit leidt zowel bij provincies als FBE's tot inefficiënte besluitvorming en frustratie onder de betrokkenen.

Er is daarnaast niet altijd een match tussen de plek waar het maatschappelijk debat plaatsvindt, waar besluitvorming plaatsvindt en waar de consequenties van de uitkomsten gevoeld worden. Dit belemmert niet alleen een effectieve uitvoering van maatregelen, maar maakt ook dat problemen onopgelost blijven. Bovendien is de uitvoering grotendeels afhankelijk van vrijwilligers, wat uitvoering kwetsbaar maakt.

5. Complexe wetgeving en juridische procedures

In nationale wetgeving genieten nagenoeg alle soorten dezelfde beschermingsstatus, terwijl Europese richtlijnen voor verschillende soorten strikte en minder strikte regels kent. Europese en nationale wetgeving sluiten daardoor niet naadloos op elkaar aan. Dit maakt het systeem moeilijk te doorgronden voor betrokkenen en vraagt bovendien voldoende gevalideerde kennis voor alle betrokken soorten.

Provincies kunnen aan agrariërs tegemoetkomingen verlenen voor schade door wilde dieren. In de huidige wetgeving ontbreekt het echter aan een duidelijke afbakening van voorwaarden hiervoor. Hierdoor is het voor provinciale overheden lastig om tot een afbakening van hun verantwoordelijkheid te komen.

5. Kernopgaven voor verbetering

Om de visie op jacht en faunabeheer te realiseren en geconstateerde problemen op te lossen, moeten een aantal structurele verbeteringen in het huidige stelsel en de praktijk van jacht en faunabeheer worden gerealiseerd. De volgende aanpassingen beogen daaraan bij te dragen en aan een toekomstbestendig en begrijpelijk stelsel met een duidelijk perspectief voor het faunabeheer op de lange termijn:

- *Integratie van het soortenbeleid*
Een integrale benadering tussen soortenbeleid en faunabeheer draagt bij aan de bescherming van biodiversiteit en een gezonde natuur. Het soortenbeleid moet aansluiten op (inter)nationale wet- en regelgeving en faunabeheer dient daarbij ook bij te dragen aan gunstige staat van instandhouding van soorten. Bij de inrichting van het landschap kan beter rekening worden gehouden met effecten op faunaschade en beperken van predatie. Dit zal voornamelijk via andere sporen dan de stelselwijziging een plek moeten krijgen.
- *Vergroten van het aanpassingsvermogen*
Er moet aansluitend op Europese en internationale verdragen ruimte zijn om wijzigingen door te voeren op basis van veranderingen in populaties, ecologische omstandigheden en maatschappelijke behoeftes. Dit omvat onder andere het aanpassen van de huidige wildlijst en lijst van vergunningvrije gevallen. Zodat we de voorwaarden scheppen voor een adaptieve benadering van jacht en faunabeheer.
- *Optimaliseren van de maatschappelijke kosten en baten*
Maatschappelijke kosten die worden gemaakt rond jacht en faunabeheer dienen effectiever bij te dragen aan de beleidsdoelen beschermen en schadepreventie. De nadruk moet verschuiven van het vergoeden van schade naar het voorkomen ervan, zodat er meer ruimte ontstaat voor beschermen. Een nieuw stelsel kan hierbij voor provincies voorwaardenscheppend zijn.
- *Ontwikkelen van gestandaardiseerde gegevensverzameling, monitoring en validatie*
Bij een adaptief en toekomstbestendig systeem is voldoende en adequate dataverzameling en monitoring essentieel. Bij het vraagstuk over dataverzameling moet het doel waarvoor gegevens worden verzameld en gevalideerd centraal komen te staan. Naast standaardiseren moet ook de hoeveelheid en kwaliteit van de informatie worden verbeterd. Dit biedt een solide basis voor wetenschappelijk onderbouwd beleid, juridische houdbaarheid en het meten van de effectiviteit van maatregelen. Hiernaast is ook van belang dat dit een transparant proces is waarbij aandacht is voor het vertrouwen van belanghebbenden in het proces en de uitkomsten. Deze doelstelling moet verder worden uitgewerkt in het implementatieplan. Mogelijkerwijs kan ook landelijke regelgeving hier meer richting geven.
- *Helderheid in taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden*
Er moet een duidelijke en logische taakverdeling tussen de verschillende betrokkenen (Rijk, provincies, faunabeheereenheden, wildbeheereenheden en uitvoerders) zijn. Dit maakt het stelsel begrijpelijker, zoals bedoeld in het genoemde doel om te komen tot een toekomstbestendig en begrijpelijk stelsel en ook geeft het duidelijk perspectief voor het jacht en faunabeheer.
- *Verbeteren van juridische houdbaarheid*
Een toekomstbestendig jacht en faunabeheer vereist een juridisch robuust stelsel en goed onderbouwde faunabeheerplannen en goed gemotiveerde besluiten.

Duidelijke wetgeving, ondersteund door wetenschappelijke inzichten en uniforme en gevalideerde dataverzameling zorgen ervoor dat faunabeheerplannen, vergunningen en maatregelen beter standhouden bij juridische toetsing. Deze doelstelling is, gekoppeld aan gestandaardiseerde gegevens, ook onderdeel van het implementatieplan.

- *Voorkomen overbodige administratieve lasten*
- Nieuwe wetgeving moet naast duidelijk, ook proportioneel en praktisch uitvoerbaar zijn. Bovendien in kunnen spelen op ecologische en maatschappelijke veranderingen. Dit betekent dat overbodige regeldruk moet worden voorkomen. Hiermee wordt de voorspelbaarheid van beleid vergroot en onnodige juridische procedures voorkomen.
- *Verhogen van maatschappelijke acceptatie rond jacht en faunabeheer*
Om het stelsel toekomstbestendig te maken is het van belang te streven naar een bredere maatschappelijke acceptatie door transparanter beleid, dat rekening houdt met de verschillende belangen en meer aandacht voor heldere communicatie.

De hoofdlijnen van het nieuwe stelsel voor jacht en faunabeheer worden getoetst aan bovenstaande verbeterpunten, waarbij de centrale beleidsdoelen (beschermen, schadepreventie en benutten) als leidraad dienen. LVVN realiseert zich dat de voorgestelde wijzigingen nooit volledig alle doelstellingen zal kunnen realiseren, maar we streven naar een structurele verbetering in lijn met de ambitie om een toekomstbestendig, begrijpelijk stelsel met een duidelijk perspectief voor en evenwichtig faunabeheer te realiseren.

6. Hoofdlijnen van voorgestelde stelselwijziging

In het huidige stelsel zijn provincies verantwoordelijk voor faunabeleid en het Rijk bepaalt de openstelling van de jacht. Dit blijft zo. Hieronder delen de kern van het nieuwe stelsel. Daarna gaan we per voorgestelde verandering in op waarom deze zijn voorgesteld en wat ze betekenen voor de beleidsdoelen van jacht en faunabeheer en de hierboven genoemde kernopgaven voor de stelselwijziging.

Kernpunten van het nieuwe stelsel zijn:

- Het Rijk stelt in plaats van de huidige wildlijst een lijst op met bejaagbare soorten, soorten waarop de jacht in potentie geopend kan worden. Dit kan, op basis van mogelijkheden binnen de EU [Vogel-](#) en EU- [Habitatrichtlijn](#) en andere EU-regelgeving (waaronder de Europese exoten verordening) en internationale verdragen, waaronder het [Verdrag van Bern](#), [het Verdrag van Bonn](#) en [het Benelux-verdrag](#); en de relevantie van de soort voor beschermen, benutting, populatiebeheer of schadepreventie.
- Binnen deze lijst bejaagbare soorten adviseert een onafhankelijke wetenschappelijke adviesraad of de jacht geopend kan worden op een soort, voor een periode van zes jaar, onder voorwaarde van een gunstige staat van instandhouding van een soort en de bijdrage aan beschermen, benutting, populatiebeheer of schadepreventie
- Het Rijk bepaalt de landelijke staat van instandhouding voor alle soorten die in aanmerking komen voor jacht en faunabeheer. Zij laat zich hierbij adviseren door de landelijke wetenschappelijke adviesraad.
- De huidige aanwijzing van zes soorten als vergunningvrije geval wordt ingetrokken.
- Voor soorten die om een provinciegrens overschrijdende aanpak vragen, kan het Rijk op verzoek van provincies een faciliterende rol spelen. Hoe dit eruit ziet,

wordt situationeel bekeken. Dit gebeurt in afstemming met en op voordracht van provincies die verantwoordelijk blijven voor het faunabeleid in hun gebied.

- Het Rijk evalueert het beleid, niet het stelsel, in cycli van zes jaar. Door periodieke evaluatie moet ruimte komen om wijzigingen op basis van ecologische of maatschappelijke veranderingen door te voeren.
- De methodiek waarmee de staat van instandhouding wordt bepaald, wordt tegen het licht gehouden voor niet-Habitatrichtlijn soorten.
- Schade die niet redelijkerwijs voor rekening van de grondgebruiker komt, blijft door de provincie vergoed. Wel worden de wettelijke kaders aangescherpt. Een eigen risico kan worden gehanteerd, als percentage van de geconstateerde schade. De hoogte daarvan hangt af van de mogelijkheden die een grondgebruiker heeft om schade te voorkomen. Schade door soorten waarop de jacht geopend is, wordt in zijn geheel niet vergoed. Voor bepaalde soorten kan een overgangsregeling gelden.

Naast deze voorgestelde aanpassingen zal worden gewerkt aan een aantal thema's die buiten de (wettelijke) Rijkstaken liggen. Hiervoor wordt een implementatieplan opgesteld. Onderdeel daarvan is in ieder geval de organisatie van informatiestromen. Daarnaast zal worden gewerkt aan communicatie/voorlichting, aan het beter integreren van actieve en passieve soortbescherming en aan een aantal aspecten van de tegemoetkomingsregeling.

Onderstaand lichten we de punten toe:

6.1 Wijziging wildlijst

De huidige wildlijst wordt aangepast tot een selectie van een lijst bestaande uit de vogels op [bijlage II van de Vogelrichtlijn](#) en de zoogdieren die niet in bijlagen II en IV van de Habitatrichtlijn worden genoemd. Een voorwaarde voor definitieve samenstelling van de lijst is dat het beheer van soorten door afschot effectief bijdraagt aan de doelen van jacht en faunabeheer (beschermen, schadebestrijding en duurzame benutting) en proportioneel zijn in relatie tot andere middelen.

De definitieve vaststelling van deze lijst zal na overleg met provincies en maatschappelijke organisaties eenmalig tot stand komen en is een lijst waar pas na positief advies van de wetenschappelijke raad en onder nog te bepalen voorwaarden de jacht op kan worden geopend.

Ongeacht of de jacht op een soort is geopend, of landelijk is aangewezen als vergunningvrij geval, kunnen provincies aanvullende vergunningen verstrekken. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer de behoefte bestaat aanvullende middelen te gebruiken, acties buiten toegestane periode waarin jacht is opengesteld uit te voeren, of wanneer het noodzakelijk wordt geacht in te zetten op populatiebeheer.

Bijdrage aan beleidsdoelen en kernopgaven

Door de wijziging in de wildlijst kan het mogelijk worden dat meer dieren met een gunstige instandhouding worden afgeschoten. Dit kan op gespannen voet staan met beschermen van dieren. Tegelijkertijd komt de verantwoordelijkheid om schade te voorkomen komt nadrukkelijker bij de boer en de jager te liggen, waardoor zij eerder zelf zullen acteren om schade te voorkomen. Naar verwachting leidt een aanpassing van de huidige lijst ook tot een vermindering van de noodzaak voor vergunningen en bijbehorende juridische onderbouwing, wat de uitvoerbaarheid vergroot en procedures vereenvoudigt.

In het formuleren van de uiteindelijke lijst wordt ook gekeken naar de bijdrage van afschot aan de andere beleidsdoelen. Ditzelfde geldt voor de openstelling van de jacht.

Binnen het jachtseizoen en voor niet-seizoengebonden soorten zal de omvang van schadetegemoetkomingen afnemen. Dit effect zal beperkt zijn, aangezien belangrijke schadesoorten (waaronder de grauwe gans) vooral schade veroorzaken buiten het jachtseizoen en ten dele seizoensgebonden in Nederland zijn. In sommige gevallen zal dus ook aanvullend beheer nodig zijn voor schadepreventie. De mogelijkheden voor benutting worden evident groter.

Deze wijziging heeft daarnaast effect op de volgende kernopgaven:

- Integratie soortenbeleid: door de zorgplicht van de jachthouder voor een duurzame wildstand in zijn jachtveld is er in beperkte mate integratie met het soortenbeleid.
- Vergroten aanpassingsvermogen: door een wijziging in de wildlijst is het niet meer nodig om vast te houden aan een statische wildlijst, maar kan worden gekeken naar voorwaarden voor opening, waarvoor geen wet gewijzigd hoeft te worden. Dit zorgt dat landelijk beleid sneller kan inspelen op de actuele situatie.
- Optimaliseren maatschappelijke kosten en baten: het wijzigen van de wildlijst helpt om maatschappelijke kosten en baten te optimaliseren en schadepreventie efficiënter te maken, de noodzaak van vergunningprocedures te verminderen en geeft de mogelijkheid om financiële middelen anders te besteden door schadetegemoetkomingen te beperken.
- Helderheid in taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden: jachtbeleid blijft nadrukkelijk een taak van het Rijk, faunabeheer van provincies. Voor sommige soorten zal ook beheer buiten het jachtseizoen nodig zijn, de omvang van dit beheer is mede afhankelijk van hoeveel afschot er in het jachtseizoen heeft plaatsgevonden. Het wijzigen van de wildlijst legt de verantwoordelijkheid voor schadebeperking bij grondeigenaar en jager, waardoor zij voor deze soorten zonder complexe procedures effectief kunnen handelen.
- Voorkomen van overbodige administratieve lasten: voor soorten waarop jacht mogelijk is in een bepaalde periode zijn in de meeste gevallen geen aanvullende besluiten of vergunningen nodig. In gevallen waarin buiten het jachtseizoen wel aanvullend beheer nodig is, zullen nog wel besluiten of vergunningen nodig zijn.
- Verhogen maatschappelijke acceptatie: dit zal sterk wisselend worden ervaren. Tegelijkertijd zullen aanvullende maatregelen voor openstelling van de jacht nodig zijn om te voorkomen dat de maatschappelijke acceptatie afneemt..

6.2 Instellen onafhankelijke wetenschappelijke adviesraad

Een onafhankelijke wetenschappelijke adviesraad adviseert het Rijk over de mogelijkheid om de jacht op soorten uit bovengenoemde selectie te openen. De benoeming, maatschappelijke afweging en de uiteindelijke beslissing blijven een bevoegdheid van de bewindspersoon. De bewindspersoon maakt ook de maatschappelijke afweging over het openen van de jacht.

Alleen soorten met een gunstige staat van instandhouding komen voor opening van de jacht in aanmerking. Naast de staat van instandhouding kijkt de raad ook of openstelling bijdraagt aan de overige beleidsdoelen (beschermen en schadepreventie) in verhouding tot andere maatregelen.

De Raad adviseert tevens over de voorwaarden waaronder de jacht geopend kan worden. Dit kunnen bijvoorbeeld zijn; de duur van het jachtseizoen, vereiste voorwaarden aan het diploma, voorwaarde van een beheerplan, afschotquota, etc.

Voor het mogelijk samen met de provincies op te zetten landelijke beleid voor faunabeheer bij provinciegrensoverschrijdende soorten zal de adviesraad gevraagd worden om advies, waarbij wordt gekeken (via de escalatieladder, waarbij afschot een

laatste middel is) naar de effectiviteit ten opzichte van andere schadepreventiemaatregelen.

Bijdrage aan beleidsdoelen en kernopgaven

De onafhankelijke wetenschappelijke adviesraad zorgt voor een samenhangende benadering van bescherming, schadebeperking en duurzame benutting door deze binnen een wetenschappelijk onderbouwd en ecologisch verantwoord kader af te wegen. De wetenschappelijke raad draagt bij aan bescherming van soorten door te waarborgen dat openstelling van jacht alleen plaatsvindt bij een gunstige staat van instandhouding en hun bijdrage aan de andere beleidsdoelen. Door te adviseren over voorwaarden voor opening, helpt de raad bij het stellen van ecologisch verantwoorde grenzen.

Deze wijziging heeft daarnaast effect op de volgende kernopgaven:

- Integratie soortenbeleid: door te adviseren over hoe jacht, schadebeheer en bescherming af te stemmen, bevordert de wetenschappelijke adviesraad de integratie van soortenbeleid.
- Vergroten aanpassingsvermogen: door periodiek te evalueren en nieuwe wetenschappelijke inzichten en monitoringsresultaten mee te nemen, maakt de wetenschappelijke adviesraad een adaptieve en planmatige aanpak van jacht mogelijk.
- Optimaliseren maatschappelijke kosten en baten: een wetenschappelijke analyse van de bijdrage aan de verschillende beleidsdoelen voor openstelling van de jacht draagt bij aan het optimaliseren van de maatschappelijke kosten en baten.
- Ontwikkeling van gegevensverzameling: de wetenschappelijke analyse maakt het noodzakelijk om monitoring en gegevens te verbeteren, anders kan er geen betrouwbare analyse worden gemaakt.
- Juridische houdbaarheid: de wetenschappelijke onderbouwing van adviezen zorgt ervoor dat besluiten beter verdedigbaar zijn in juridische procedures en voorkomt kwetsbaarheid in rechtszaken. De wetenschappelijke raad zou ook een kennisfunctie of een rol voor provincies kunnen spelen, waarmee er een betere basis voor juridische onderbouwingen ontstaat.
- Voorkomen van overbodige administratieve lasten: de wetenschappelijke raad zal extra kosten met zich meebrengen, tegelijkertijd zal de vatbaarheid voor juridische procedures afnemen.
- Verhogen maatschappelijke acceptatie: De raad zorgt voor wetenschappelijk onderbouwde en transparante besluitvorming, wat bijdraagt de acceptatie van deze openstelling.

6.3 Bepaling landelijke staat van instandhouding voor relevante soorten

Het Rijk laat periodiek elke zes jaar de staat van instandhouding onderzoeken voor alle soorten waar beheer op plaatsvindt, voor zover dit nu nog niet het geval is. Dit geldt voor nationaal beschermde soorten. Het Rijk laat zich hierbij adviseren door de wetenschappelijke adviesraad.

Bijdrage aan beleidsdoelen en kernopgaven

De staat van instandhouding op landelijk niveau wordt hierdoor op een eenduidige en onderbouwde manier meegenomen in besluiten rond jacht en faunabeheer. Dit draagt bij aan een objectieve basis voor het beheer inclusief schadebeperking van deze soorten en het treffen van maatregelen ter bescherming.

Deze wijziging heeft daarnaast effect op de volgende kernopgaven:

- Integratie soortenbeleid: het vaststellen van de staat van instandhouding door het Rijk kan zorgen voor een samenhangende aanpak van bescherming als beheer van soorten en kan daarbij worden gebruikt voor actief soortenbeleid in provincies.

- Vergroten aanpassingsvermogen: door de staat van instandhouding periodiek te evalueren, kan beleid inspelen op veranderingen in de ecologische situatie.
- Optimaliseren maatschappelijke kosten en baten: het vaststellen van de staat van instandhouding helpt gerichte en effectieve maatregelen te nemen die uiteindelijk de kosten van schadebeperking en bescherming optimaliseren.
- Ontwikkeling van gegevensverzameling: de wetenschappelijke analyse maakt het noodzakelijk om monitoring en gegevens te verbeteren, anders kan er geen betrouwbare analyse worden gemaakt.
- Juridische houdbaarheid: het vaststellen van de staat van instandhouding biedt een wetenschappelijke basis, wat zal bijdragen aan de juridische houdbaarheid van provinciale besluiten.
- Voorkomen van overbodige administratieve lasten: vermindering van administratieve voor provincies, doordat zij geen landelijke stand van instandhouding voor soorten hoeven te analyseren.
- Verhogen maatschappelijke acceptatie: het vaststellen van de staat van instandhouding creëert transparantie en objectiviteit, waardoor beleid breder geaccepteerd wordt. Dit kan bijdragen aan de acceptatie.

6.4 De huidige landelijke aangewezen vergunningvrije gevallen komen te vervallen

In de praktijk blijkt dat de onderbouwing van de huidige landelijke vergunningvrije gevallen (vrijwel) niet haalbaar is. Bovendien interfereert dit met het provinciaal faunabeheer. Het instrument is momenteel daardoor niet bruikbaar. De huidige aangewezen lijst komt daardoor te vervallen.

Bijdrage aan beleidsdoelen en kernopgaven

Het vervallen van de huidige lijst draagt bij aan heldere taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Het provinciaal faunabeheer was mede-afhankelijk van de landelijk aangewezen vergunningvrije activiteiten. Deze afhankelijkheid verdwijnt.

6.5 Landelijk faunabeleid voor soorten met provinciegrensoverschrijdende aanpak

Voor soorten die vragen om een landelijke aanpak die verder gaat dan het openen van de jacht, kan op verzoek van provincies landelijk beleid worden opgesteld. Bij de uitvoering kan gebruik worden gemaakt van instrumenten die ook nu al beschikbaar zijn, zoals een gedragscode, programma of een omgevingsvergunning. Per situatie wordt bepaald welke instrumenten worden ingezet.

Een landelijke aanpak wordt situationeel bekeken en komt altijd tot stand in samenwerking tussen Rijk en provincies, eventueel met betrokkenheid van andere stakeholders. Het Rijk heeft hierin een faciliterende en aanvullende rol. De wetenschappelijke adviesraad kan bijdragen aan de onderbouwing van landelijk beleid. Provincies blijven verantwoordelijk voor natuurbeleid, inclusief uitvoering, toezicht en handhaving.

In de landelijke aanpak worden afspraken vastgelegd over verdeling van taken en verantwoordelijkheden. Landelijke aanpakken kunnen nadere invulling op provinciaal of regionaal niveau vereisen, bijvoorbeeld in een (fauna)beheerplan. In de aanpak wordt geborgd dat verantwoordelijkheden niet dubbel worden belegd. Commitment voor uitvoering door uitvoerende partijen wordt vastgelegd in het provinciale faunabeheerplan.

Voor zover schade voor een tegemoetkoming in aanmerking komt, blijven provincies hiervoor verantwoordelijk, ook als er landelijk beleid is.

Bijdrage aan beleidsdoelen en kernopgaven

Het voeren van landelijk beleid draagt bij aan een gecoördineerde aanpak die de bescherming van soorten versterkt met instrumenten die wetenschappelijk onderbouwd zijn. Het draagt bij aan schadebeperking door situationeel te bekijken welke instrumenten het meest effectief zijn. Landelijk beleid leidt niet tot een andere afweging tussen de doelen beschermen, schadebeperking en duurzaam benutten. De noodzaak tot onderbouwing van besluiten blijft gelijk.

Deze wijziging heeft daarnaast effect op de volgende kernopgaven:

- Integratie soortenbeleid: het voeren van landelijk beleid zorgt voor een gecoördineerde aanpak tussen Rijk, provincies en stakeholders, waardoor soortenbeleid integraal kan worden vormgegeven.
- Optimaliseren maatschappelijke kosten en baten: het landelijk beleid stelt provincies in staat om voor sommige soorten maatwerkoplossingen in te zetten, waardoor middelen efficiënter worden ingezet.
- Ontwikkeling van gegevensverzameling: een provinciegrensoverschrijdende aanpak maakt de noodzaak tot uniformering noodzakelijk. Bovendien zal het wetenschappelijk advies zorgen dat een goede objectieve onderbouwing aanwezig is.
- Heldere taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden: Voor provinciegrensoverschrijdende soorten ontstaat een gedeelde verantwoordelijkheid tussen Rijk en provincies, dit kan een negatief effect hebben op de helderheid tussen Rijk en provincies. Tegelijkertijd dwingt deze aanpak tot afstemming en het duidelijk vastleggen wie welke verantwoordelijkheid draagt.
- Juridische houdbaarheid: het wetenschappelijk advies en het voeren van landelijk beleid zal bijdragen aan de juridische houdbaarheid doordat er minder vergunningen nodig zijn.
- Voorkomen van overbodige administratieve lasten: een provinciegrensoverschrijdende aanpak kan administratieve lasten beperken, tegelijkertijd zal de totstandkoming door de nodige afstemming ook tijdsintensief zijn. Een provinciegrensoverschrijdende aanpak voor bepaalde soorten kan in de uitvoering bijdragen aan vermindering van de administratieve lasten doordat er uniformiteit ontstaat.
- Verhogen maatschappelijke acceptatie: voor sommige soorten is een provinciegrensoverschrijdende aanpak beter uitlegbaar omdat soorten provinciegrenzen overschrijden. Op maat gemaakte en transparante oplossingen dragen bij aan de maatschappelijke acceptatie van beleid.

6.6 Periodiek herzien van het beleid

De landelijke beleidsinstrumenten krijgen een zesjarige beleidscyclus. Hierna wordt beleid geëvalueerd. Dit geldt ook voor de bepaling van de staat van instandhouding, het openstellen van de jacht en het landelijke beleid ten aanzien van provinciegrensoverschrijdende soorten. Voor de landelijke analyse van de staat van instandhouding en landelijk beleid vindt voordracht van de gewenste soorten door provincies plaats. Tussentijds is het mogelijk om aanpassingen te doen bijvoorbeeld bij een onverwacht grote verandering in de staat van instandhouding van een soort, waarbij continuïteit wel het uitgangspunt is. Voorwaarden voor tussentijdse aanpassingen worden opgesteld.

Bijdrage aan beleidsdoelen en kernopgaven

Het periodiek herzien van beleid geeft de mogelijkheid om beleid af te stemmen op de veranderende ecologische en maatschappelijke omstandigheden en op wetenschappelijke inzichten. Hierdoor blijven de maatregelen voor bescherming en schadebeperking effectief en actueel blijven. Evaluatie zorgt ervoor dat duurzaam benutten blijft voldoen aan ecologische voorwaarden.

Deze wijziging heeft daarnaast effect op de volgende kernopgaven:

- Integratie soortenbeleid: periodieke evaluatie zorgt ervoor dat beleid wordt afgestemd op veranderende omstandigheden, waardoor soortenbeleid consistent en geïntegreerd kan blijven.
- Optimaliseren maatschappelijke kosten en baten: evaluatie maakt het mogelijk om inefficiënties in beleid te identificeren en periodiek bij te stellen, waardoor maatschappelijke kosten optimaal worden afgestemd.
- Ontwikkeling van gegevensverzameling: de periodieke bijstelling zorgt dat gegevensverzameling continu en gestructureerd moet plaatsvinden. het is noodzakelijk om monitoring en gegevens te verbeteren, anders kan er geen betrouwbare analyse worden gemaakt.
- Juridische houdbaarheid: het beleid wordt periodiek bijgesteld en sluit dus beter aan bij de actuele ecologische en maatschappelijke situatie, waardoor eventuele juridische onzekerheden worden aangepakt, wat de juridische houdbaarheid verbetert.
- Voorkomen van overbodige administratieve lasten: periodiek herzien zal administratieve lasten met zich meebrengen voor het Rijk.
- Verhogen maatschappelijke acceptatie: door effectiviteit van het beleid periodiek te actualiseren en aan te sluiten op de actuele situatie rond ecologische en maatschappelijke omstandigheden, kan beleid beter inspelen op behoeften van de samenleving, wat kan bijdragen aan maatschappelijke acceptatie.

6.7 Methodiek staat van instandhouding onderzoeken

Voor soorten die niet onder de Habitatrichtlijn vallen zal de staat van instandhouding worden bepaald. LVVN onderzoekt of de methodiek waarmee dit gebeurt, anders kan worden ingevuld en wat hiervoor de beste methode is.

Het is essentieel om het duurzaam voortbestaan van een soort te borgen volgens het internationaal recht. Bovendien moet een methodiek aansluiten bij de state-of-the-art methoden om dit te bepalen. Afhankelijk van de uitkomst kan dit leiden tot andere afwegingen tussen bescherming, beheer en benutting, bij sommige niet-HR-soorten.

LVVN stelt voor te laten onderzoeken of een dergelijke methode voorhanden is, of ontwikkeld zou kunnen worden, zodat we een afweging kunnen maken of we deze methode ook willen toepassen en verankeren in het nieuwe stelsel.

Bijdrage aan beleidsdoelen en kernopgaven

Mogelijkerwijs leidt een alternatieve methode tot meer mogelijkheden voor benutting en schadepreventie. Deze ruimte, indien die benut wordt, zal dan wel ten koste gaan van soortenbescherming.

Deze wijziging heeft daarnaast effect op de volgende kernopgaven:

- Optimaliseren maatschappelijke kosten en baten: indien er meer beheer mogelijk wordt, zal dit mogelijkerwijs leiden tot meer ruimte voor het optimaliseren van maatschappelijke kosten en baten.
- Ontwikkeling van gegevensverzameling: dit kan potentieel extra eisen stellen aan de ontwikkeling van gegevensverzameling, aangezien voor verschillende soorten mogelijkerwijs andere informatie nodig is.
- Juridische houdbaarheid: een belangrijke voorwaarde voor de keuze van een andere methode is de juridische houdbaarheid. Indien deze methode wetenschappelijk onderbouwd en internationaal erkend is, zal wellicht de juridische onderbouwing in sommige gevallen eenvoudiger worden. Tegelijkertijd kan er juridische onzekerheid optreden door verschillende methoden te gebruiken.

- Voorkomen van overbodige administratieve lasten: een voorwaarde bij de keuze van een andere methode is dat de administratieve lasten niet toenemen.
- Verhogen maatschappelijke acceptatie: enerzijds kan meer beleidsvrijheid leiden tot een grotere acceptatie bij een bepaalde groep anderzijds zal bij een andere groep minder acceptatie zijn, aangezien de bescherming van soorten afneemt en de mogelijkheden voor ingrijpen worden vergroot.

6.8 Tegemoetkomingen op basis van beperkingen voortvloeiend uit soortbescherming

Grondgebruikers kunnen in aanmerking komen voor een tegemoetkoming in faunaschade, door de provincies. Dit blijft zo. Wel worden de kaders aangescherpt, zodat helder is wanneer en onder welke voorwaarden een tegemoetkoming mogelijk is. Het uitgangspunt voor het verlenen van een tegemoetkoming is dat de gevolgen van de maatschappelijke keuze om een soort te beschermen - en daarmee beperkingen op schadebestrijding te leggen- niet volledig bij de grondgebruiker mogen liggen. Alleen bedrijfsmatige landbouwschade komt in aanmerking voor een tegemoetkoming, tenzij provincies in hun beleidskaders anders bepalen.

Wanneer de jacht op een soort geopend wordt, is geen tegemoetkoming beschikbaar omdat in dat geval de jachthouder geacht wordt de wildstand op een passend peil te houden. Wanneer een vergunning is verleend om bestrijding of beheer uit te voeren, kan dit leiden tot een lagere tegemoetkoming, in de vorm van een eigen risico als percentage van de geconstateerde schade. Bepalend hierbij is de mogelijkheid om schadebestrijding uit te voeren, ongeacht of de grondgebruiker hier wel of niet gebruik van maakt. Er hoeft dan niet langer te worden getoetst op 'adequaat gebruik' van de verleende vergunningen. Provincies werken dit uit in provinciaal beleid, maar binnen duidelijke landelijke kaders. In sommige gevallen is hierbij een overgangsregeling noodzakelijk, aangezien de gevolgen van openstelling van de jacht op sommige populaties pas op de langere termijn effect zullen hebben op de schade-ontwikkeling.

Bijdrage aan beleidsdoelen en kernopgaven

De maatregel stimuleert verantwoordelijkheid van de grondgebruiker en in het verlengde daarvan de jager, om schade te voorkomen. Toetsing op adequaat gebruik (de voorwaarde dat twee keer per week een bejaagactie uitgevoerd moet worden) verdwijnt. Of hierdoor meer of minder afschot plaatsvindt, zal moeten blijken.

Deze wijziging heeft daarnaast effect op de volgende kernopgaven:

- Optimaliseren maatschappelijke kosten en baten: de inzet van schadetegemoetkomingen kan hierdoor afnemen, aangezien er een helder landelijk kader ontstaat voor schadetegemoetkomingen. Door mogelijkheid te bieden van overgangsregelingen hoeven er niet direct grote economische gevolgen te zijn voor grondgebruikers.
- Juridische houdbaarheid: het vaststellen van duidelijke voorwaarden voor tegemoetkomingen biedt een duidelijke juridische basis, die duidelijk maakt welke schade waarvoor wordt vergoed.
- Voorkomen van overbodige administratieve lasten: de administratieve lasten kunnen afnemen door deze maatregel, aangezien bij een tegemoetkomingsaanvraag geen inzicht meer hoeft te worden gegeven in de afschotregistratie.
- Verhogen maatschappelijke acceptatie: voor de grondgebruiker kan dit negatief zijn, aangezien er minder schadetegemoetkomingen kan worden uitgekeerd in sommige gevallen.

7. Oplossend vermogen van maatregelen

Bovenstaande beschrijvingen hebben weergegeven hoe de voorstellen bijdragen aan de gestelde kernopgaven. In de volgende tabel worden de problemen uit de probleemanalyse beknopt weergegeven met daarbij de belangrijkste voorgestelde maatregelen om die aan te pakken en wat het oplossend vermogen is van de maatregelen:

Probleem	Voorgestelde maatregel(en)	Wat is het gevolg en wat lost het op
Beleidsdoelen worden onvoldoende bereikt	-Het Rijk stelt een lijst bejaagbare soorten op basis van bepaalde voorwaarden -Wetenschappelijke raad adviseert en beleid wordt periodiek geëvalueerd. -Landelijk beleid en bepaling staat van instandhouding voor relevante soorten	-Beter afgewogen en onderbouwde lijst bejaagbare soorten op basis van de beleidsdoelen -Maatschappelijke baten worden beter ingezet door aangepast beleid van schadetegemoetkomingen en inzet van landelijk beleid.
Gebrek aan flexibiliteit	-Aanpassen huidige wildlijst en vervallen vergunningvrije gevallen -Periodieke evaluatie in cycli van zes jaar -Daarbij wetenschappelijk advies van adviesraad meenemen	-Na het vaststellen van een lijst wordt eens per zes jaar opening jacht beoordeeld, waarvoor geen wetwijziging nodig is en beleid kan worden aangepast op realiteit. -Door wetenschappelijke inzichten en advies mee te nemen, is planmatige en adaptieve aanpak van jacht mogelijk. -Maatschappelijke acceptatie beleid kan toenemen bij beter geactualiseerd beleid
Gebrek aan voldoende gevalideerde kennis	-Rijk laat landelijke staat van instandhouding bepalen voor alle soorten -Wetenschappelijke adviesraad adviseert Rijk over landelijke staat van instandhouding en jacht	-Meer gevalideerde gegevens voor besluiten over jacht en faunabeheer -Betere wetenschappelijke onderbouwing van beleid
Geen eenduidige governance	-Aanpassing lijst bejaagbare soorten -Rijk speelt een faciliterende rol voor provinciegrens-overschrijdende gevallen (terwijl provincies verantwoordelijk blijven) -Huidige landelijke aangewezen vergunningvrije gevallen komen te vervallen	-Aangepaste lijst stimuleert verantwoordelijkheid bij jager en grondgebruiker om schade te beperken -Verbeterde samenwerking en coördinatie met behoud van provinciale verantwoordelijkheid.
Complexe regelgeving en juridische procedures	-Instellen wetenschappelijke raad -Vaststellen staat van instandhouding -Aanpassing van wetgeving voor schadetegemoetkomingen	Wetenschappelijke onderbouwing van adviezen en vaststellen van staat van instandhouding vermindert juridische kwetsbaarheid.

8. Governance

De governance sluit aan bij de decentralisatie van natuurbeleid en centralisatie van jacht. Voor jacht wordt een uniform en landelijk kader geformuleerd. Faunabeheer blijft een provinciale taak en bevoegdheid. Juist bij faunabeheer zijn gebiedskennis essentieel en is nauwe aansluiting bij actieve soortenbescherming essentieel. Dit past bij de rol van de provincies. Voor jacht, kan op basis van de landelijke staat van instandhouding, past een landelijk beleid. Ook gezien de verwevenheid met eigendomsrecht is de rol van het Rijk passend.

In de organisatie van het jacht en faunabeheer worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. Een heldere en transparante organisatiestructuur
2. Duidelijke verdeling van taken, rollen en verantwoordelijkheden
3. Samenwerking en goede communicatie tussen alle betrokken partijen
4. Evaluatie van beleid en beheer

Voor de actoren in de governance-structuur van het jacht en faunabeheer betekent dit hoofdlijnen voorstel het volgende voor hun specifieke verantwoordelijkheden:

Het Rijk is verantwoordelijk voor het vaststellen van de kaders voor jacht en faunabeheer, vastgelegd in wet- en regelgeving. De belangrijkste beleidsmogelijkheden van het Rijk zijn:

- Het Rijk bepaalt of een soort landelijk in een gunstige staat van instandhouding verkeert. Dit gebeurt voor alle VHR-soorten en vormt de basis voor het vaststellen van bejaagbare soorten.
- Het Rijk stelt een lijst van (mogelijk) bejaagbare soorten op, gebaseerd op de Vogel- en Habitatrichtlijn en de ecologische en maatschappelijke relevantie van de soort.
- Het Rijk neemt besluiten over het openen van de jacht, waarbij het advies van de wetenschappelijke raad en de politieke afweging rond maatschappelijke acceptatie worden betrokken.
- Bij soorten die een provinciale aanpak overstijgen, kan het Rijk op verzoek van en in samenwerking met provincies landelijk beleid opstellen.
- Het Rijk ziet toe op de naleving van internationale verplichtingen en coördineert de afstemming op Europees niveau.
- Op een later moment in dit proces wordt gezien of het Rijk middelen beschikbaar kan stellen voor de financiering van de wetenschappelijke adviesraad en voor de bredere regierol wat betreft landelijk beleid. Het Rijk beziet daarnaast of er cofinanciering beschikbaar gesteld kan worden om verbeteringen in de praktijk te realiseren (o.a dataverzameling, monitoring en validatie).

Provincies zijn de overheden die het beleid rond faunabeheer regionaal invullen en daarnaast verantwoordelijk zijn voor uitvoering. Hun belangrijkste beleidsmogelijkheden zijn:

- Provincies verlenen vergunningen voor schadebestrijding en beheer van soorten, binnen de landelijke kaders. Ze kunnen soorten als vergunningsvrij geval aanwijzen. Ze kunnen beleid afstemmen met het Rijk, buurlanden of andere provincies bij provinciegrensoverschrijdende kwesties.
- Voor vergunningverlening of besluiten wordt, waar relevant, aanvullend provinciaal of lokaal de staat van instandhouding bepaald.
- Provincies (GS) keuren faunabeheerplannen en jaarverslagen goed die door faunabeheereenheden (FBE's) worden opgesteld. Deze plannen bevatten maatregelen voor populatiebeheer en schadebestrijding.

Provincies stellen provinciaal beleid op, evalueren en monitoren het. Provincies houden toezicht op voorschriften uit provinciale omgevingsvergunningen of aanwijzingen en handhaven deze.

De **wetenschappelijke adviesraad** dient een gezelschap te zijn van deskundigen die een autoriteit zijn binnen hun vakgebied en die geen directe belangen vertegenwoordigen, maar vanuit hun specifieke kennis en ervaring een waardevolle bijdrage kunnen leveren. De bewindspersoon stelt de raad aan en benoemt de leden. Hun belangrijkste verantwoordelijkheden zijn:

- De wetenschappelijke adviesraad evalueert elke zes jaar het landelijk beleid.
- De adviesraad adviseert aan het Rijk over de mogelijkheid om de jacht te openen uit de lijst met bejaagbare soorten. Ook adviseert de raad over landelijk beleid.

Faunabeheereenheden (FBE's) stellen faunabeheerplannen op en adviseren provincies over regionale maatregelen. Ze coördineren planmatig populatiebeheer en schadepreventie, in samenwerking met wildbeheereenheden (WBE's). *Nota bene:* de invulling van de rol van FBE's zijn onderdeel van verdere bespreking in het proces van de stelselwijziging.

Jagerhouders en grondeigenaren: Jagers huren het jachtrecht van grondeigenaren en voeren faunabeheer uit volgens vastgestelde regels. Grondeigenaren spelen een rol in schadepreventie en signaleren knelpunten. *Nota bene:* de verantwoordelijkheden van jagers en grondeigenaren zijn onderdeel van verdere bespreking in het proces van de stelselwijziging.

9. Aandachtspunten voor verdere uitwerking

Met bovenstaande wijzigingen dragen we bij aan de beleidsdoelen en kernopgaven. Wel brengen deze wijzigingen nog aandachtspunten voor verdere uitwerking met zich mee. Dit geldt voor:

- Borging dat afschot van dieren op een verantwoorde wijze gebeurt en bijdraagt aan de andere doelen (beschermen en schadepreventie) van jacht en faunabeheer.
- Bijdrage aan integratie soortenbescherming: er zijn weinig maatregelen die hier echt aan bijdragen.
- Heldere taken bevoegdheden en verantwoordelijkheden: bovenstaande gaat in over de verhouding tussen Rijk en provincies. De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van faunabeheereenheden en wildbeheereenheden blijft onderbelicht.

Deze aandachtspunten willen we verder meenemen in het vervolgtraject.

Er zijn daarnaast vijf onderwerpen waar we verder over willen denken aan de hand van de volgende kaders:

9.1 Financiën

Voor zover de stelselwijziging raakt aan financiële afspraken tussen Rijk en provincies valt dit onder de algemene uitkering in het Provinciefonds, zoals is afgesproken in het Natuurpact. Voor de stelselwijziging zullen de financiële consequenties in kaart worden gebracht. Op een later moment in dit proces wordt bezien of het Rijk middelen beschikbaar kan stellen voor de financiering van deze consequenties.

9.2 Rol van de jacht

Het recht om te jagen, in de strikt juridische zin van het woord, is een recht dat is gekoppeld aan het grondeigendom. Grondeigenaren hebben het recht om de producten van hun land duurzaam te oogsten. Daarnaast hebben grondeigenaren het recht om hun eigendommen te beschermen tegen faunaschade. Het aan het grondeigendom gekoppelde recht om te jagen kan worden verhuurd. Het jachtrecht is echter niet onbeperkt. Daaraan kunnen voorwaarden worden verbonden. Het verschil tussen jacht, in deze zin van het woord, en schadebestrijding pur sang, is dat het doden van dieren in het kader van schadebestrijding is verboden, tenzij het onder specifieke voorwaarden is toegestaan. Jachtactiviteiten zijn toegestaan, tenzij specifiek verboden. Jacht is dus een recht, maar ook een regime en in zekere zin een plicht, of verantwoordelijkheid.

Soorten die voor jacht in aanmerking komen zijn soorten waarop beheer vanuit een maatschappelijk belang wenselijk is, bijvoorbeeld omdat zij schade veroorzaken aan landbouwgewassen, flora en fauna, of verkeersveiligheid, en waarvoor jagers een intrinsieke motivatie hebben om duurzaam beheer toe te passen, bijvoorbeeld omdat ze geschikt zijn voor consumptie. Uiteraard komen alleen soorten in aanmerking voor jacht, waarop de vogel en habitatrichtlijnen dat toestaan.

Wat jacht kenmerkt, in het kader van deze stelselwijziging, is dat het doden van dieren waarop de jacht is geopend, is toegestaan, mits aan een aantal voorwaarden is voldaan. In het vervolg willen we bekijken wat passende voorwaarden zijn. Eén van de voorwaarden die kan worden gesteld, is dat jacht op sommige soorten alleen kan worden uitgeoefend op basis van een beheerplan. De Benelux schrijft dit bijvoorbeeld voor grofwild voor. Dit kan ook voor andere soorten als voorwaarde worden gesteld. Planmatig beheer kan worden ingevuld door een afschotquotum of een managementplan voor soorten. Andere voorwaarden kunnen betrekking hebben op onder andere de duur van het jachtseizoen en eisen aan de opleiding van de jachtaktehouder.

9.3 Faunabeheer als onderdeel van gebiedsprocessen en ruimtelijke inrichting

De inrichting van ons land heeft een directe relatie met de noodzaak van faunabeheer. Bij gebiedsprocessen zouden de doelen faunabeheer (beschermen en schadepreventie) een nadrukkelijker plek moeten krijgen in de afwegingen. In het vervolg willen we kijken hoe we dit mogelijk kunnen maken in de stelselwijziging of het implementatieplan.

9.4 De invulling van faunabeheereenheden

De faunabeheereenheid (FBE) heeft een centrale functie in het huidige stelsel van jacht en faunabeheer. In het vervolg zullen we verder onderzoeken of de invulling van de taken en bevoegdheden van faunabeheereenheden anders moet ingevuld. Dit is mede afhankelijk van de invulling van de nog te bepalen hoofdlijnen. Hierbij bespreken we met stakeholders de volgende vier scenario's.

1. Geen verplichte faunabeheereenheid

De beleidsverantwoordelijkheid voor faunabeheer komt geheel bij de provincie te liggen. De vorm van de invulling van deze beleidsverantwoordelijkheid kan nog nader worden bepaald, maar kan bijvoorbeeld een programma zijn. Voor de invulling van deze beleidsverantwoordelijkheid kan consultatie plaatsvinden van maatschappelijke partijen. Daarnaast kan voor de uitvoering van het beleid een aparte organisatie worden ingericht (bijvoorbeeld een faunabeheereenheid). Ook deze keuze is aan de provincie zelf.

Het Rijk kan wel aanwijzingen geven voor de invulling van deze beleidsverantwoordelijkheid vanuit haar verantwoordelijk voor het beleid rond benutting en als systeemverantwoordelijke voor soortenbeleid. Dit kan overigens ook in de andere scenario's.

2. Alleen gericht op grondeigenaren

De primaire taak van de FBE's is om in faunabeheerplannen te onderbouwen waarom van bepaalde verbodsbepalingen wordt afgeweken. In de FBE zijn de partijen vertegenwoordigd in wiens belang hiertoe toestemmingsbesluiten worden verleend: boeren, terreinbeheerders en jagers. De FBE beperkt zich daarmee dus tot de belangen van de grondeigenaren. Wanneer andere belangen in het geding zijn (schade aan flora en fauna, verkeersveiligheid, volksgezondheid, etc.) kan een beroep op de FBE worden gedaan, maar de FBE heeft daarin geen formele verantwoordelijkheid. De onderbouwing beperkt zich tot het aantonen dat aan wettelijke voorwaarden en aan provinciale beleidskaders wordt voldaan. De sector heeft hierin een eigen verantwoordelijkheid. Het is dan ook aan de sector om het verzamelen van de benodigde data en informatie te organiseren. Van provincies wordt verwacht dat zij in provinciaal beleid de maatschappelijke context schetsen en aangeven welke voorwaarden vanuit die maatschappelijke context worden gesteld. De FBE legt periodiek aan de provincie verantwoording af over de wijze waarop van toestemmingsbesluiten gebruik is gemaakt.

3. Huidige situatie, met meer nadruk op andere belangen

De FBE heeft de taak om te komen tot breed afgestemd faunabeheer, uitgewerkt in een faunabeheerplan. De samenstelling van het FBE-bestuur reflecteert deze brede maatschappelijke belangenafweging. De FBE beperkt zich niet tot het onderbouwen van toestemmingsbesluiten, die voldoen aan wettelijke en beleidsmatige kaders, maar stelt eigenstandig doelstellingen en geeft aan hoe die doelstellingen verwezenlijkt worden. De doelstellingen gaan verder dan het voorkomen van (landbouw)schade. Ook andere wettelijke belangen, zoals verkeersveiligheid, schade aan flora en fauna, volksgezondheid kunnen hiervan deel uitmaken, evenals dierenwelzijn, belangen van recreanten of belangen van lokale ondernemers. Monitoring en evaluatie maken onderdeel uit van de planningscyclus en wordt in het faunabeheerplan opgenomen. Provincies kunnen bij goedkeuring van de plannen toetsen op het gevolgde proces, maar dienen terughoudend om te gaan met het stellen van aanvullende inhoudelijke kaders.

4. Belangen betrekken via consultatie

Voor verschillende situaties worden aparte plannen gemaakt. Per situatie en plan worden relevante belanghebbenden geconsulteerd. Samen met de belanghebbenden worden doelstellingen geformuleerd, maatregelen beschreven (zowel afschot als andere maatregelen) en wordt aangegeven hoe op het realiseren van de doelstellingen wordt gemonitord en geëvalueerd. Dit maakt adaptief beheer mogelijk. Het bestuur van de FBE's is verantwoordelijk voor het goed functioneren van de organisatie. Bestuursleden kunnen op basis van specifieke expertise worden aangetrokken, maar functioneren zonder ruggenspraak. Provincies kunnen zelf beslissen zelf een actieve rol te spelen in deze gebiedsprocessen.

Afhankelijk van de keuzes rond de hoofdlijnen en taakinvulling van de FBE op basis van bovenstaande scenario's kan ook nog gekeken worden naar de verdere invulling van de FBE. Hierbij kan gedacht worden aan:

- Het versterken van de mogelijkheid voor provincies tot bijsturing bij disfunctioneren van de FBE. Er is nu enkel sturing door de provincie via de subsidieverordening. Dit betekent dat er geen mogelijkheid is tot gericht ingrijpen bij disfunctioneren. Deze mogelijkheid kan ook preventief werken in het voorkomen van problemen.
- Zorgdragen dat preventieve maatregelen op basis van state-of-the-art kennis een goede plek hebben in afwegingen in de FBE.
- Voorkomen interferenties tussen beslissingen op verschillende niveau (rijk, provincie, FBE en WBE).

Een andere samenstelling van de faunabeheereenheid in verschillende geledingen, bijvoorbeeld:

- De belanghebbenden bij faunabeheer (beschermen en schadepreventie) met gelijke rechten in de vertegenwoordiging:
- Zij die faunaschade ondervinden: dit zijn voornamelijk boeren, maar mogelijk ook bijvoorbeeld beheerders van infrastructuur.
- Zij die soortenbescherming centraal hebben staan: hierbij is er tenminste één vertegenwoordiger van een maatschappelijke organisatie die niet een terreinbeheerder is.
- Vertegenwoordigers van grote terreinen in de betreffende provincie. Zij zijn namelijk belangrijk voor de uitvoering van faunabeheer op hun terreinen: hierbij is tenminste één terreinbeherende organisatie en een vertegenwoordiger van particulier grondbezit.
- Uitvoerders van jacht en faunabeheer, zij zitten in de faunabeheereenheid niet vanuit een belang, maar om de uitvoerbaarheid te toetsen: dit zijn in elk geval de jagers verenigd in wildbeheereenheden en daarnaast anderen die een rol hebben in faunabeheer.
- Tenminste twee onafhankelijke leden, waarvan één de voorzitter.

9.5 Invasieve exoten

Bij het vaststellen van het Plan van Aanpak is de insteek geweest om bij deze stelselwijziging de aanpak van invasieve exoten achterwege te laten. De provincies stellen echter voor om, in lijn met het provinciale ambitiedocument invasieve exoten, ook invasieve faunasoorten waarbij bestrijding met het geweer het meest effectief is (zoals Nijlgans, rosse stekelstaart, wasbeer of halsbandparkiet) mee te nemen in het vervolgtraject. Aangezien dit overlap heeft met jacht en faunabeheer en hiervoor een wijziging van de Omgevingsregeling nodig is, willen we de mogelijkheid hiervan mee onderzoeken in het wetgevingstraject.

Invasieve exoten zijn een serieuze drukfactor voor de biodiversiteit en zorgen voor schade aan onder meer inheemse flora en fauna. LVVN hecht belang aan een effectieve aanpak die schadelijke gevolgen beperkt en waar mogelijk voorkomt. Voor de zomer volgt een landelijk aanvalsplan invasieve exoten met voorstellen voor doorontwikkeling en versteviging van het exotenbeleid. Daarbij ligt de focus op preventie en is ook aandacht voor de bestrijding van en beheersmaatregelen tegen invasieve exoten.

Hoewel invasieve exoten niet beschermd zijn, moeten de provincies wel besluiten over de middelen (bijvoorbeeld het geweer of vangkooien) die bij de bestrijding worden toegepast. Dit vergt nu in twaalf provincies afzonderlijke besluitvorming, waar ook weer bezwaar en beroep tegen mogelijk is. Een landelijke regeling kan efficiënter zijn en eraan bijdragen dat invasieve exoten effectiever bestreden worden. Het gaat enkel om het vraagstuk over de inzet van middelen bij de bestrijding en niet om de governance e.d. bij exotenbeheer.

Bijlage I: Verklarende woordenlijst

Nota bene: de meest actuele definities zoals gegeven in de [Omgevingswet](#), [Besluit activiteiten leefomgeving](#), [Besluit kwaliteit leefomgeving](#) en de [Omgevingsregeling](#) zijn altijd leidend indien tegenstrijdig met onderstaande woordenlijst.

Benutting: Het vangen of doden van wilde dieren voor voedsel of recreatie.

Faunabeheer: faunabeheer omvat iedere vorm van ingrijpen in dierpopulaties met als doel het voorkomen van mens-dier conflicten (co-existentie van mensen en in het wild levende dieren), het beperken van schades en het bevorderen van een gunstige staat van instandhouding (verbeteren overlevingskansen) van in het wild levende dieren.

Faunabeheerplan: In een faunabeheerplan legt de faunabeheereenheid vast hoe en door wie het uitvoeren van bepaalde [flora- en fauna-activiteiten](#) moet plaatsvinden in haar werkgebied. Die fauna-activiteiten zijn populatiebeheer van dieren in het wild, het bestrijden van schadeveroorzakende dieren door grondgebruikers en de jacht.. Het faunabeheerplan behoeft de goedkeuring van gedeputeerde staten van de provincie waarin het werkgebied van de faunabeheereenheid is gelegen.

Jacht: Bemachtigen, opzettelijk doden of met het oog daarop opsporen van dieren van soorten, genoemd in [artikel 8.3 van de Omgevingswet](#), en het doen van pogingen daartoe, in een jachtveld, in overeenstemming met de regels over de uitoefening van de jacht, gesteld op grond van [artikel 4.3](#).

Landelijke lijst vergunningvrije gevallen (vrijstelling): De minister/staatssecretaris of Provinciale Staten kunnen soorten aanwijzen die zonder omgevingsvergunning opzettelijk mogen worden gedood of gevangen,

Populatiebeheer: Het beperken van de omvang van een populatie als dat nodig geacht wordt voor één van de in de wet genoemde belangen.

Schadebeperking: Maatregelen om schade aangericht door dieren aan landbouwgewassen, infrastructuur of andere economische activiteiten te beperken.

Schadetegemoetkoming: Een financiële vergoeding aan een grondgebruiker voor faunaschade aan landbouwgewassen of vee.

Staat van instandhouding (SvI) van een soort: effect van de som van de invloeden die op de betrokken soort inwerken en op lange termijn een verandering kunnen bewerkstelligen in de verspreiding en de grootte van de populaties van die soort op het grondgebied, bedoeld in artikel 2 van de habitatrichtlijn.

Terreinbeherende organisaties (TBO's): Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en de Provinciale landschappen, organisaties die verantwoordelijk zijn voor het beheer en behoud van natuurgebieden, landschappen en soms ook agrarische gebieden. Hun voornaamste taken zijn het onderhouden, beschermen en ontwikkelen van de natuur en biodiversiteit in de gebieden die zij beheren. Vaak werken ze samen met overheden, andere natuurbeschermingsorganisaties, en lokale gemeenschappen.

Wildbeheereenheid: Een wildbeheereenheid is een samenwerkingsverband tussen jagers, dat tot taak heeft het gecoördineerd uitvoeren van de in het faunabeheerplan geformuleerde activiteiten.

Bijlage II Vervallen opties

Naast de genoemde hoofdlijnen zijn verschillende beleidsopties overwogen in het proces dat we samen met provincies en stakeholders hebben doorlopen. De volgende opties maken vooralsnog geen onderdeel uit van de voorgestelde hoofdlijnen, aangezien ze niet in overeenstemming zijn met de doelstellingen van de stelselwijziging. Wel zijn er nog belangrijke aandachtspunten voor verdere verkenning. Hieronder presenteren we de afweging.

Bouwsteen A: jachtrecht loskoppelen van schadepreventie

In het huidige stelsel zijn de jacht, schadepreventie en faunabeheer deels verweven. Jagers spelen een belangrijke rol via wildbeheereenheden en faunabeheereenheden. Deze verwevenheid brengt echter knelpunten met zich mee:

- De vraag aan vrijwillige jagers om faunabeheer uit te voeren waarin wordt betaald voor het jarenlang jachtrecht, kan leiden tot een onvoldoende zakelijke verhouding tussen grondeigenaar en jager.
- Kennis en het uitvoeren van preventieve maatregelen kan vanuit het perspectief van de jager van minder belang worden geacht.
- De benuttingsjacht is al geregeld via de landelijke wildlijst. De rol van jagers in FBE's roept daarom vragen op.

Het loskoppelen van de benuttingsjacht zou dit kunnen oplossen, maar dit zou nieuwe uitdagingen met zich meebrengen:

- De complexiteit en afstemming in de uitvoering neemt toe. Er is minder zekerheid over de rol van jagers in lokale coördinatie van het faunabeheer, populatiebeheer en benutting, bij verschillende soorten. De coördinerende rol van de wildbeheereenheden ontbreekt namelijk. Dit kan leiden tot ongewenste effecten in het beschermen van soorten.
- De vrijwillige inzet van jagers wordt beperkt, wat leidt tot hogere maatschappelijke kosten door de noodzaak van betaalde krachten.
- Schadebestrijding door derden kan leiden tot conflicten met het recht van jachthouders.

Aandachtspunten:

1. Hoe zorgen we ervoor dat de verhouding tussen opdrachtgever voor faunabeheer en uitvoerder van faunabeheer zakelijker wordt?
2. Hoe kunnen we het belang van preventieve maatregelen borgen in beleid en praktijk?
3. Hoe richten we de faunabeheereenheid zodanig in dat effectief (bij)sturing kan worden gegeven aan de uitvoering van het jacht en faunabeheer?

Bouwsteen B: effectgericht jacht en faunabeheer

In de faunabeheerplannen komt effectgericht werken centraal te staan op basis van gerichte maatschappelijke doelstellingen. Evaluatie en periodieke bijsturen zijn gericht op het behalen van vooraf beoogde effecten. Daarnaast blijft beheer ten bate van (incidentele) schadebeperking mogelijk op een vergelijkbare manier als in het huidige stelsel. Er zijn wel enkele overwegingen waarom deze bouwsteen niet wordt meegenomen in de verdere uitwerking rond de stelselwijziging:

- Effectgericht faunabeheer is al geregeld in de wet en deze bouwsteen beoogt harmonisatie tussen provincies.
- Het risico op juridisering en regeldruk ontstaat als dit juridisch wordt verankerd.

Aandachtspunten:

1. In de landelijke beleidsplannen zal voor zover mogelijk op deze wijze gewerkt worden. Welke stappen zijn nodig om verdere harmonisatie tussen provincies te

bevorderen, waarbij adaptief kan worden bijgestuurd op basis van actuele inzichten en hoe kan dit een plek krijgen in het stelsel?

2. Hoe kunnen data en monitoring bijdragen aan effectgericht werken?

Deze aandachtspunten nemen we mee in het implementatieplan.

Beleids optie 6: Natuurschade nadrukkelijker onderdeel maken van de beleidscyclus

Natuurschade door fauna en door jacht kan worden meegenomen worden in de beleidscyclus (inclusief monitoring). Deze maatregel maakt het mogelijk meer integraal naar de effecten van jacht en faunabeheer te kijken. Voor deze optie is geen wetswijziging nodig. Tegelijkertijd vraagt deze optie om langjarig en complex ecologisch onderzoek.

Aandachtspunt:

In relatie tot effectgericht faunabeheer en data en monitoring wordt deze optie verder beschouwd op haalbaarheid en wenselijkheid in het implementatieplan.

Beleids optie 7: mogelijkheid tot verplichting faunabeheer

Binnen een vastgesteld beleidskader kunnen grondeigenaren van terreinen verplicht worden om beheermaatregelen uit te voeren conform dit kader. Provincies hebben nu al de mogelijkheid om dit via een aanwijzingsbesluit te doen, deze bouwsteen beoogt daarom meer harmonisatie. Dit zou kunnen leiden tot een meer gebiedsdekkende uitvoering van faunabeheer en waarschijnlijk hogere effectiviteit en tot minder schadetegemoetkomingen.

- Deze maatregel kan echter een inbreuk betekenen op het eigendomsrecht van grondeigenaren.
- Er ontstaat potentieel meer schade aan de natuur door de negatieve effecten van faunabeheer.

Aandachtspunten:

Op dit gebied willen we kijken naar verbeteringen in de samenwerking en het stimuleren van faunabeheer bij grondeigenaren. Deze verkenning voeren we verder in de context van het implementatieplan. Bovendien kijken we of er een mogelijkheid is om het faunabeheerplannen te koppelen aan een uitvoeringsplan, waarin verantwoordelijkheden per grondeigenaar worden belegd.

Bijlage III bouwstenen en beleidsopties

Samen met mede-overheden en andere stakeholders zijn verschillende bouwstenen en beleidsopties opgehaald, uitgewerkt en gewaardeerd. In deze bijlage worden alle bouwstenen en opties weergegeven en individueel beoordeeld. Deze informatie is gebruikt om tot een beleidsadvies te komen voor de stelselherziening.

De bouwstenen en opties moeten voldoen aan de volgende uitgangspunten:

- Beschermen, schadebeperking en benutten blijven de centrale beleidsdoelen: deze beleidsdoelen van jacht en faunabeheer staan niet ter discussie.
- Benutten kan alleen als het duurzaam voortbestaan van een beschermde soort gewaarborgd is: Het behoud van biodiversiteit en ecologische integriteit staat hierbij voorop.
- Geen afwenteling van schade: Wanneer de bescherming van soorten beperkingen oplegt aan het beheer, en daardoor schade ontstaat die niet of niet geheel redelijkerwijs ten laste van de grondeigenaar kan worden gebracht, heeft de overheid een rol in het vergoeden van deze schade.
- Schadebeperking kent verscheidene gradaties en vormen: Schadebeperking is afhankelijk van de beschermingsstatus van een soort, de stand van de populatie, de effectiviteit van de maatregelen en de aard en omvang van de schade.

De criteria voor waardering:

- Probleemoplossend vermogen (gebaseerd op de probleemanalyse, kwalitatief beoordeeld)
- Bijdrage aan drie maatschappelijke doelen van faunabeheer: beschermen, schadebeperking en benutten (kwalitatief en waar mogelijk kwantitatief beoordeeld)
- Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid, waaronder regeldruk (kwalitatief beoordeeld)
- De mogelijkheden die het stelsel biedt voor een gebiedsgerichte aanpak of verdere samenwerking tussen provincies onderling en met maatschappelijke partijen (kwalitatief)
- In- en uitvoeringskosten (kwalitatief)

Deze criteria worden gescoord op een drie-puntsschaal:

+ = verbeterd

0 = niet veranderd

- = verslechterd

In het vervolg gaan we in op alle besproken bouwstenen in opties.

Bouwsteen A: benuttingsjacht losgekoppeld van faunabeheer

Beschrijving
In deze bouwsteen wordt de koppeling tussen het jachtrecht en de uitvoering van schadebeperking losgekoppeld. Jacht en beheer worden gescheiden. Schadebeperking door afschot kan worden uitgevoerd door iedereen die met succes een jachtexamen heeft afgelegd en in opdracht van de grondeigenaar werkt. Dit betekent dat de coördinerende rol van de wildbeheereenheid alleen nog van toepassing is op de jacht voor benutting. Ook in de FBE hebben jagers geen zitting meer.
Mogelijke consequenties
• Schadebeperking en populatiebeheer komen los te staan van jacht, waardoor het jachtrecht geen rol speelt bij afwegingen over schadebeperking en populatiebeheer. • Binnen faunabeheer hoeft alleen nog een balans gevonden te worden tussen schadebeperking en soortenbescherming.
Effecten
Probleemoplossend vermogen (O) • De scheiding leidt tot een duidelijkere structuur voor jacht enerzijds en schadebeperking anderzijds. Bij afwegingen over schadebeperking spelen jachtbelangen geen rol. Tegelijkertijd is de samenhang in de uitvoering verdwenen door het verdwijnen van de coördinerende rol van de wildbeheereenheid, en kan dit de complexiteit verhogen. Dit betekent dat het jachtrecht op een bepaalde soort kan interveniëren met het faunabeheer op dezelfde soort door een ander persoon. Maatschappelijke effecten op beleidsdoelen • <i>Beschermen (0)</i>: voor beheer en schadebeperking verandert niks aan de onderbouwingsvereisten. Op gebiedsniveau en uitvoeringsniveau kan het lastiger zijn om populaties te beschermen, aangezien er geen coördinerende rol van de wildbeheereenheid is. • <i>Schadebeperking (+)</i>: Een helderder rolverdeling tussen opdrachtnemer en -gever maakt het eenvoudiger om betaalde jagers te vragen, indien afschot aan de orde is. Dit kan leiden tot een effectievere invulling van schadebeperking met grotere inzet van preventieve middelen. • <i>Benutten (0)</i>: de situatie voor benutten wijzigt niet, aangezien dit nog steeds afhankelijk is van de landelijke wildijst. Wel zal wellicht afschot minder een rol spelen bij schadebeperking. Mogelijkheden tot een gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (-) Er ontbreekt een coördinatie mogelijkheid op gebiedsniveau. Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (-) De handhaafbaarheid op uitvoeringsniveau kan complexer worden, aangezien een coördinerende rol van de wildbeheereenheid ontbreekt. Kosten (+) Waarschijnlijk is er een afname van tegemoetkoming voor schade door een heldere opdrachtnemer/opdrachtgever relatie.

Beschrijving
In de faunabeheerplannen komt effectgericht werken centraal te staan op basis van gerichte maatschappelijke doelstellingen. Na het vaststellen van de beoogde effecten voor deze doelstellingen wordt uitwerking gegeven aan de verschillende middelen om deze doelen te bereiken. Periodiek vindt evaluatie en bijsturing op deze beoogde effecten plaats. Een dergelijk beheerplan kan ook, onder voorwaarden, een toestemmingsbesluit zijn voor beheer en jacht. Dit betekent dat er geen andere omgevingsvergunning meer nodig is voor de uitvoering van het beheerplan. In sommige gevallen zijn beheerplannen nu al op deze wijze opgesteld, maar deze bouwsteen beoogt een zekere mate van harmonisatie. Door effectgericht faunabeheer wordt de escalatieladder (afschot: nee, tenzij) verder geoperationaliseerd. Voor deze wijziging is wellicht geen wetswijziging nodig, maar wel aanpassingen in regelgeving.
Mogelijke consequenties
• Effectgericht werken zal waarschijnlijk leiden tot een aanpak die meer doelmatig en planmatig is, en waarbij vooral ook wordt gekeken naar de effecten van beheer. Het zal op den duur leiden tot schadebeperking en meer inzicht in de effectiviteit van verschillende maatregelen. • Dit vraagt een betere onderbouwing door data en monitoring bij het opstellen van een faunabeheerplan. Deze onderbouwing is echter nu al vaak nodig voor vergunningverlening. • Er kan meer geleerd worden over de effectiviteit van faunabeheer.
Effecten
Probleemoplossend vermogen (0) Het opstellen van dergelijke plannen vraagt een grotere inspanning en zal zich in de tijd moeten ontwikkelen, aangezien er waarschijnlijk nog onvoldoende data beschikbaar is. Het proces van vergunningverlening wordt vereenvoudigd door de koppeling aan een toestemmingsbesluit. Maatschappelijke effecten op beleidsdoelen (++) Effectgericht faunabeheer stelt de verschillende doelen maatschappelijke doelen centraal en biedt dus de mogelijkheid gericht te sturen op de verschillende beleidsdoelen. Er vindt namelijk een betere onderbouwing en betere alternatievenafweging plaats. Mogelijkheden tot een gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (0) Er is geen directe relatie met een gebiedsgerichte aanpak of samenwerking. Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (0) De invoering van effectgericht faunabeheer zal een groter beroep doen op data en monitoring. Bovendien leidt de harmonisatie tussen provincies en tot meer noodzaak voor onderlinge afstemming. De handhaafbaarheid is beter mogelijk, aangezien er duidelijk gekeken wordt welke effecten moeten worden bereikt. In de uitvoering kan draagvlak bij wildbeheereenheden een probleem zijn, aangezien zij zich vooral moeten richten op het realiseren van maatschappelijk doelen en minder op bepaalde omvang van het afschot. Kosten (+) De invoeringskosten zullen hoger zijn, aangezien er meer moet worden geïnvesteerd in monitoring en data. De uiteindelijke kosten zullen lager worden door het effectgericht beheer (minder schadetegemoetkomingen) en minder inspanningen voor vergunningverlening.

Bouwsteen C: verdere decentralisatie

Korte omschrijving
In deze bouwsteen vervallen de landelijke vergunningvrije gevallen en de landelijke wildlijst. Provincies krijgen volledige verantwoordelijkheid voor jacht en faunabeheer. De lijst van soorten waar de jacht op geopend kan worden staat vermeld in de wet, maar het besluit om de jacht op deze soorten te openen, of niet, wordt een provinciale bevoegdheid. Het Rijk bewaakt het duurzaam voortbestaan van soorten op landelijk niveau door een beleidskader aan provincies te bieden. Deze bouwsteen sluit aan bij de algehele decentralisatie van het natuurbeleid.
Mogelijke consequenties
• Er ontstaat een diversiteit aan beleid rond jacht en faunabeheer. Provincies kunnen wel kiezen voor vrijwillige onderlinge harmonisatie. • Landelijk wordt regie gevoerd op de mogelijkheden tot jacht en faunabeheer op basis van het borgen van het duurzaam voortbestaan van een soort. • Als een provincie de jacht opent, zullen ook tegemoetkoming voor schade vervallen.
Effecten
Probleemoplossend vermogen (0) Duidelijkere scheiding van verantwoordelijkheden tussen Rijk en provincies, die aansluit bij de decentralisatie. Tegelijkertijd ontstaan door provinciale verschillen. Maatschappelijke effecten op doelen (0) • <i>Beschermen</i>: er kunnen grotere regionale verschillen qua bescherming optreden. • <i>Schadebeperking</i>: provinciegrensoverschrijdende soorten kunnen complexer te beheren zijn, aangezien alle provincies verschillend beleid kunnen voeren. • <i>Benutten</i>: Provinciale verschillen in benuttingsopties leiden tot uiteenlopende uitvoeringspraktijken. Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (0) Er zijn geen landelijk vergunningvrije gevallen of wildlijst meer. De uitvoerbaarheid wordt hierdoor iets versimpeld voor het Rijk. Tegelijkertijd dient er wel een kader vanuit het perspectief van de systeemverantwoordelijkheid van het Rijk te worden opgesteld. Provincies weten duidelijker waar ze aan toe zijn, maar krijgen ook meer afwegingen om te maken. Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid zal complexer worden door meer verschillen per provincie. Mogelijkheden tot een gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (++) Er is geen landelijk beleid meer, dus provincies hebben alle mogelijkheden om een gebiedsgerichte aanpak en samenwerking op te pakken. Kosten (+) De schadetegemoetkomingen bij provincies kunnen afnemen afhankelijk van het provinciaal beleid. Voor de procedurekosten is dit onduidelijk. De uitvoeringskosten op rijksniveau zullen (licht) afnemen.

Bouwsteen D: gedeelde verantwoordelijkheid voor landelijk en regionaal beleid

Korte omschrijving
In deze bouwsteen wordt een landelijk faunabeheerplan opgesteld voor soorten met een bovenregionale impact, zoals groot wild en bepaalde vogelsoorten. Dit gebeurt in samenwerking met de provincies. De uitvoering hiervan blijft de verantwoordelijkheid van provincies. Deze bouwsteen kan spanning opleveren met de bestaande decentralisatie van natuurbeleid. Voor deze bouwsteen is wellicht geen aanpassing nodig in wetgeving, maar wel in regelgeving.
Mogelijke consequenties
• Landelijke coördinatie vereenvoudigt het beheer voor soorten met een bovenregionale impact en voorkomt verschillende beleidsvoering per provincie. • Het sluit minder goed aan op de volledige decentralisatie van natuurbeleid, maar weer beter aan bij de vraag om meer regie en vraag naar gelijke uitvoering ten aanzien van sommige soorten.
Effecten
Probleemoplossend vermogen (0) Landelijke coördinatie vereenvoudigt het beheer voor soorten met grote impact. De totstandkoming hiervan kan echter complex zijn, aangezien afstemming met alle provincies moet plaatsvinden en er mogelijk meer maatschappelijke en politieke discussie kan ontstaan. Er zullen ook minder procedures zijn op een provinciaal niveau. Tegelijkertijd bestaat het risico dat het landelijk faunabeheerplan onvoldoende doorwerking heeft in de uitvoering, omdat provincies beperkt eigenaarschap ervaren. Maatschappelijke effecten op doelen • <i>Beschermen (+)</i>: Voor soorten met een landelijk faunabeheerplan biedt dit meer garanties op landelijke bescherming en duurzaam beheer van soorten. • <i>Schadebeperking (+)</i>: Gerichte landelijke aanpak voorkomt regionale verschillen in tegemoetkomingen van de soorten waarop landelijk faunabeheerplan is opgesteld. • <i>Benutten (+)</i>: voor sommige soorten wordt het speelveld voor benutten landelijk bepaald, dit geeft een eenduidiger kader. Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (0) Deze bouwsteen vereist substantiële data voor een landelijk goed onderbouwd faunabeheerplan. De uitvoering ligt bij de provincies, wat de handhaafbaarheid complexer maakt. Tegelijkertijd zorgt een landelijke aanpak voor meer eenduidigheid. Mogelijkheden tot een gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (-) Deze mogelijkheden nemen af, aangezien landelijk beleid op gespannen voet kan staan met gebiedsgerichte wensen of samenwerking. Kosten (+) De schadetegemoetkomingen en procedurekosten bij provincies zullen afnemen. Daartegenover zullen de uitvoerings- en mogelijk procedurekosten op rijksniveau toenemen. In totaal zullen de kosten waarschijnlijk afnemen.

Beleidsopties

Hieronder worden verschillende beleidsopties besproken. Dit zijn kleinere onderdelen waarop veranderingen zouden kunnen plaatsvinden. Deze beleidsopties zijn te combineren met alle bovengenoemde bouwstenen en met elkaar.

Beleidsoptie 1: Periodieke heroverweging van besluiten rond jacht en faunabeheer
Eens per zes jaar (aansluitend bij de herziening van Natura 2000-beheerplannen) vindt er op provinciaal of rijksniveau een heroverweging plaats van de wildlijst of van soorten die in aanmerking komen voor vergunningvrije gevallen, op basis van het duurzaam voortbestaan van een soort of de staat van instandhouding. Bij bepaling van de staat van instandhouding wordt ook gekeken naar de te verwachten toekomstige ontwikkelingen van populaties. Hierbij zou een integratie met actief soortenbeleid kunnen plaatsvinden. Het effect van deze aanpassing is dat er periodiek een herziening mogelijk is en het beleid op basis van ecologische of maatschappelijke ontwikkelingen is aan te passen voor alle soorten. Tussentijdse aanpassingen blijven mogelijk als er onverwachte ontwikkelingen zijn in populaties.

Probleemoplossend vermogen (+)	Door een periodieke heroverweging wordt de juridisch houdbaar van landelijke regels beter.
Maatschappelijke effecten op doelen (+)	Een periodieke heroverweging zorgt dat de beleidsdoelen beter aansluiten bij de gewenste maatschappelijke effecten.
Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (0)	Geen direct effect.
Mogelijkheden tot gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (0)	Geen direct effect.
Kosten (+)	De beleidskosten nemen toe, maar procedurekosten nemen af.

Beleidsoptie 2: Wijze van bepalen duurzaam voortbestaan van een soort
Voor soorten van de Habitatrichtlijn is uitgewerkt hoe de staat van instandhouding moet worden bepaald. Echter, bij niet-EU-beschermden soorten en Vogelrichtlijnsoorten is die uitwerking er niet. Een alternatieve maatstaf kan worden ontwikkeld om het duurzaam voortbestaan te borgen. Mogelijk draagt dit ertoe bij dat beheer van algemene soorten kan meebewegen met autonome veranderingen in het landschap.

De effecten van deze aanpassing zijn nog niet te overzien. Vanuit internationaal recht is het noodzakelijk het duurzaam voortbestaan van een soort te borgen. Bovendien moet een methodiek aansluiten bij de state-of-the-art methoden om dit te bepalen. De vraag is dus uiteindelijk welke methodiek er ontstaat voor niet-VHR-soorten en of dit een werkbare methodiek is. Indien daar inhoudelijk grond voor is, zou dit uiteindelijk kunnen leiden tot meer ruimte voor faunabeheer en benutting bij sommige niet-VHR-soorten. Deze aanpassing heeft ook bredere gevolgen dan alleen op het gebied van jacht en faunabeheer voor vergunningverlening, aangezien deze methode ook gebruikt zou kunnen worden voor omgevingsvergunningen voor bijvoorbeeld bouwprojecten.

Probleemoplossend vermogen (+)	Dit zou kunnen bijdragen aan minder administratieve lasten, als de juridische onderbouwing beter kan worden.
Maatschappelijke effecten op doelen (0)	Een andere methode kan negatieve effecten hebben op beschermen en positief op schadepreventie en benutten.
Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (+)	Dit moet blijken uit het onderzoek. Mocht er inderdaad een geschikte en gewenste andere methode zijn dan ontstaan er verschillende

Mogelijkheden tot gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (0)	Geen direct effect.
Kosten (+)	Mogelijkerwijs nemen de procedurekosten af en komen er meer mogelijkheden voor schadepreventie.

Beleids optie 3: Predatiebeheer en agrarisch natuurbeheer

Actief predatiebeheer van sommige soorten kan bijdragen aan het bereiken van de doelen rond agrarisch natuurbeheer in zowel open grasland als open akkerland. De specifieke gebieden voor agrarisch natuurbeheer zijn veelal provinciaal aangewezen. Het Rijk zou actief beheer van verschillende soorten, op voorwaarde dat er passief beheer plaatsvindt, preventieve maatregelen worden genomen en garanties zijn voor het duurzaam voortbestaan van een soort, mogelijk kunnen maken via vergunningvrije gevallen. Op dit moment gaat het om de volgende predatoren: vos, steenmarter en zwarte kraai. Dit beleid wordt periodiek bijgesteld. Mogelijk is de juridische houdbaarheid beperkt door het mogelijk ontbreken van voldoende informatie op landelijk niveau. Het effect zal zijn dat de bescherming van bepaalde soorten (vooral weide- en akkervogels) verbetert en dat actief beheer in Nederland op uniforme wijze plaatsvindt. Dit betekent dat agrarisch natuurbeheer minder last heeft van procedurele belemmeringen. Bovendien wordt het gesprek tussen terreinbeherende organisaties en boeren versimpeld door een duidelijk nationaal kader.

Daarnaast zijn er mogelijkheden om los van de stelselwijziging verbeteringen door te voeren rond predatiebeheer, deze zijn hier niet aan de orde.

Probleemoplossend vermogen (0)	Geen directe relatie.
Maatschappelijke effecten op doelen (+)	Dit kan een positief effect hebben op het beschermen van ernstig bedreigde soorten.
Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (0)	Dit vraagt een intensiever inzet van actief en preventief faunabeheer in weide- en akkervogelgebieden. Tegelijkertijd is de invloed op uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid in het geheel niet groot.
Mogelijkheden tot gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (0)	Geen direct effect.
Kosten (+)	Geen direct effect.

Beleids optie 4 Versterken inzet preventieve maatregelen

4a Specifieke preventieve maatregelen worden landelijk een voorwaarde voor schadecompensatie

In de onderbouwing van actief beheer zijn preventieve maatregelen veelal een voorwaarde voor schadecompensatie. Dit kan echter verschillen per provincie en per soort. Door het nemen van preventieve maatregelen landelijk verplicht te stellen ontstaat een gelijk speelveld voor alle agrarische ondernemers. Het effect van deze maatregel is dat er voor alle agrariërs dezelfde voorwaarden ontstaan voor actief beheer. Waarschijnlijk zal er een afname zijn van het gebruik van het geweer voor afschot of verjaging en de schadetegemoetkomingen.

Probleemoplossend vermogen -	Het Rijk treedt hiermee in de rol van provincies. Dit maakt het complexer.
Maatschappelijke effecten op doelen (+)	Dit zou wellicht kunnen bijdragen aan minder schadetegemoetkomingen en afschot. Tegelijkertijd is het moeilijk om vanuit een landelijk perspectief generieke preventieve maatregelen voor te schrijven.

Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (-)	De uitvoering en handhaving is afhankelijk van provinciaal beleid. De handhaving is ook ingewikkeld, aangezien er niet vanzelfsprekend commitment is bij de betrokkenen.
Mogelijkheden tot gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (-)	Het beperkt de mogelijkheden tot gebiedsgericht maatwerk.
Kosten (+)	De kosten voor schadetegemoetkomingen nemen waarschijnlijk iets af.

4b Subsidieregeling voor preventieve maatregelen

Specifieke preventieve maatregelen komen in aanmerking voor een landelijke subsidieregeling. Deze maatregel leidt waarschijnlijk op termijn tot minder kosten voor schadetegemoetkomingen en procedurekosten.

Probleemoplossend vermogen (0)	Geen directe relatie met het stelsel.
Maatschappelijke effecten op doelen (+)	Een andere methode kan negatieve effecten hebben op beschermen en positief op schadepreventie.
Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (0)	Geen direct effect.
Mogelijkheden tot gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (0)	Geen direct effect.
Kosten (+)	Bij een goede invulling kan dit een effectieve maatregel zijn, aangezien schadetegemoetkomingen kunnen afnemen en mogelijk ook de procedurekosten.

Beleids optie 5: Uitbreiding wildlijst

Jacht kan plaatsvinden op een aantal soorten waarop internationale verdragen, met name de Vogel- en Habitatrichtlijn, de jacht toestaan en waarvan de populaties niet in hun duurzaam voortbestaan worden bedreigd. Dit geldt ook voor soorten zonder internationale bescherming, waarvan het duurzaam voortbestaan van de soort niet in gevaar is. Of de jacht op deze soorten wordt geopend is een besluit van het bevoegd gezag.

Er komen mogelijk meer soorten waarop de jacht kan worden geopend afhankelijk van de staat van instandhouding. Voor deze soorten is de jachthouder verantwoordelijk voor een redelijke wildstand. Voor schade door soorten die voor benutting in aanmerking komen worden geen tegemoetkomingen voor schade door de overheid verleend.

Probleemoplossend vermogen (+)	De complexiteit kan wat afnemen als de lijst juridisch houdbaar, aangezien er minder voor minder soorten schadetegemoetkomingen hoeven worden uitgekeerd.
Maatschappelijke effecten op doelen (0)	Dit heeft een positief effect op benutten en mogelijk ook op schadepreventie, en een negatief effect op beschermen.
Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (+)	Er zijn minder vergunningen nodig.
Mogelijkheden tot gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (0)	Geen direct effect.
Kosten (+)	waarschijnlijk nemen de procedurekosten af en ook minder schadetegemoetkomingen nodig.

Beleids optie 6: Natuurschade nadrukkelijker onderdeel maken van de beleidscyclus
 Naast landbouwschade wordt ook op een structurele wijze natuurschade meegenomen in de beleidscyclus (inclusief monitoring) om een afweging mogelijk te maken, waarbij ook natuurschade kan worden meegenomen. Dit betreft zowel natuurschade ten gevolge van fauna (bijvoorbeeld reeën die jonge aanplant opeten) als natuurschade ten gevolge van de jacht en faunabeheer. Deze maatregel maakt het mogelijk meer integraal naar de effecten van jacht en faunabeheer te kijken.

Probleemoplossend vermogen (-)	Dit gebeurt en kan feitelijk nu al. Alleen niet altijd op alle aspecten. Dit verder verankeren in de wet kan de complexiteit verhogen.
Maatschappelijke effecten op doelen (+)	Dit kan beschermen van natuur een (nog) belangrijker onderdeel maken van de beleidscyclus.
Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (-)	Dit vraagt waarschijnlijk aanvullend onderzoek en monitoring.
Mogelijkheden tot gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (0)	Geen direct effect.
Kosten (-)	Extra kosten onderzoek.

Beleids optie 7: Mogelijkheid tot verplichting beheer

Bij een vastgesteld beleidskader kunnen grondeigenaren van terreinen verplicht worden om beheermaatregelen uit te voeren conform dit beleidskader. In deze optie wordt in bepaalde mate inbreuk gemaakt op het eigendomsrecht.

Deze maatregel leidt ertoe dat beheer meer gebiedsdekkend wordt uitgevoerd, en dus waarschijnlijk effectiever. Tegelijkertijd beperkt het de voorwaarden die grondeigenaren kunnen stellen aan faunabeheer. Waarschijnlijk leidt deze maatregel wel tot minder schadetegemoetkomingen. Er ontstaat potentieel wel een grotere schade aan de natuur door de negatieve effecten van faunabeheer.

PM vanaf hier verder

Probleemoplossend vermogen (+)	Dit zou kunnen bijdragen aan minder administratieve lasten, als de onderbouwing beter kan worden.
Maatschappelijke effecten op doelen (+)	Een andere methode kan negatieve effecten hebben op beschermen en positief op schadepreventie en benutten.
Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (0)	Dit moet blijken uit het onderzoek. Mocht er inderdaad een geschikte en gewenste andere methode zijn dan ontstaan er verschillende
Mogelijkheden tot gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (0)	Geen direct effect.
Kosten (+)	Mogelijkerwijs nemen de procedurekosten af en komen er meer mogelijkheden voor schadepreventie.

Beleids optie 8: Onafhankelijke wetenschappelijke en maatschappelijke adviesraden

Beleids optie 8a: Wetenschappelijke adviesraad jacht en faunabeheer

Om versnippering te voorkomen, wordt een breed samengestelde landelijke wetenschappelijke adviesraad gevormd die zich buigt over het duurzaam voortbestaan van soorten gerelateerd aan de mogelijkheden voor jacht en faunabeheer, de effectiviteit van preventieve maatregelen, de ontwikkeling van schade door fauna en/of de gevolgen van afschot. De adviesraad geeft gevraagd en ongevraagd advies aan de regering en provincies over jacht en faunabeheer.

Dit leidt tot minder discussie over de effecten van jacht en faunabeheer en een gezamenlijk kennisbasis, waarvan gebruik gemaakt kan worden bij het opstellen van faunabeheerplannen.

Probleemoplossend vermogen (+)	Dit zou kunnen bijdragen aan minder administratieve lasten, als de onderbouwing beter kan worden.
Maatschappelijke effecten op doelen (+)	Een andere methode kan negatieve effecten hebben op beschermen en positief op schadepreventie en benutten.
Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (0)	Dit moet blijken uit het onderzoek. Mocht er inderdaad een geschikte en gewenste andere methode zijn dan ontstaan er verschillende
Mogelijkheden tot gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (0)	Geen direct effect.
Kosten (+)	Mogelijkerwijs nemen de procedurekosten af en komen er meer mogelijkheden voor schadepreventie.

Beleids optie 8b: maatschappelijk adviesraad jacht en faunabeheer

Daarnaast kan er een maatschappelijke adviesraad komen, die adviseert over de maatschappelijke acceptatie van beleidsvoorstellen met betrekking tot jacht en faunabeheer. In deze maatschappelijke adviesraad zijn de maatschappelijke belangen geborgd. Deze raad adviseert het bevoegd gezag onder andere over het wel of niet openen van de jacht op wildlijstsoorten, waarvan de wetenschappelijke raad heeft bepaald dat de populatie de jacht kan verdragen. Wanneer de bewindspersoon besluit over het openen van de jacht, zijn ook de provincies in deze maatschappelijke raad vertegenwoordigd, voor de koppeling met tegemoetkomingen.

Vraagtekens, consistentie mandaat en vraag, alle, en gevraagd over alleen landelijk beleid

Probleemoplossend vermogen (+)	Dit zou kunnen bijdragen aan minder administratieve lasten, als de onderbouwing beter kan worden.
Maatschappelijke effecten op doelen (+)	Een andere methode kan negatieve effecten hebben op beschermen en positief op schadepreventie en benutten.
Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (0)	Dit moet blijken uit het onderzoek. Mocht er inderdaad een geschikte en gewenste andere methode zijn dan ontstaan er verschillende
Mogelijkheden tot gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (0)	Geen direct effect.
Kosten (+)	Mogelijkerwijs nemen de procedurekosten af en komen er meer mogelijkheden voor schadepreventie.

Beleids optie 9: Aanvullende eisen jacht

Op basis van vergelijking met andere Europese landen en de situatie in Nederland wordt gekeken of de eisen voor jachttake en jachthouder aanpassing behoeven. Hierbij zou het bijvoorbeeld kunnen gaan over kennis van preventieve maatregelen, specifieke vaardigheden bij het afschot van bepaalde soorten en/of een periodieke toets voor verlenging van de jachttake.

Probleemoplossend vermogen (+)	Dit zou kunnen bijdragen aan minder administratieve lasten, als de onderbouwing beter kan worden.
--------------------------------	---

Maatschappelijke effecten op doelen (+)	Een andere methode kan negatieve effecten hebben op beschermen en positief op schadepreventie en benutten.
Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (0)	Dit moet blijken uit het onderzoek. Mocht er inderdaad een geschikte en gewenste andere methode zijn dan ontstaan er verschillende
Mogelijkheden tot gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (0)	Geen direct effect.
Kosten (+)	Mogelijkerwijs nemen de procedurekosten af en komen er meer mogelijkheden voor schadepreventie.

Beleids optie 10: Intrekken van de landelijke vergunningvrije gevallen

Zes soorten zijn op dit moment landelijk aangewezen als vergunningvrije gevallen: houtduif, zwarte kraai, kauw, Canadese gans, konijn en vos. De Raad van State heeft in april 2023 bepaald dat deze aanwijzing niet voldoende is onderbouwd en voor nieuwe faunabeheerplannen niet kan worden gebruikt. Voor houtduif, konijn en kauw is daarnaast de staat van instandhouding als ongunstig aangemerkt. Met de door de RvS gevraagde dubbele onderbouwing, zowel op landelijk als op provinciaal niveau, biedt de landelijke aanwijzing geen voordelen meer ten opzichte van een provinciale aanwijzing of vergunning.

Probleemoplossend vermogen (+)	Dit zou kunnen bijdragen aan minder administratieve lasten, als de onderbouwing beter kan worden.
Maatschappelijke effecten op doelen (+)	Een andere methode kan negatieve effecten hebben op beschermen en positief op schadepreventie en benutten.
Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (0)	Dit moet blijken uit het onderzoek. Mocht er inderdaad een geschikte en gewenste andere methode zijn dan ontstaan er verschillende
Mogelijkheden tot gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (0)	Geen direct effect.
Kosten (+)	Mogelijkerwijs nemen de procedurekosten af en komen er meer mogelijkheden voor schadepreventie.

Vervallen bouwstenen en opties

De volgende bouwsteen en beleids optie zijn komen te vervallen:

Bouwsteen: Faunabeheer zonder wildlijst¹

Korte omschrijving
In deze bouwsteen is er geen wildlijst. Beheermaatregelen (inclusief afschot) worden ingezet om schade te beperken/voorkomen en om de biodiversiteit te ondersteunen.
Mogelijke consequenties

¹ Dierenbescherming betwist deze aanname. Er is een overleg geweest tussen Dierenbescherming en Rijk om te kijken of deze analyse correct is. Conclusie hierbij is geweest om de bovenstaande bewoording iets te wijzigen, conclusies blijven ongewijzigd.

• Door het wegnemen van de wildlijst, komt de nadruk te liggen op ecologisch behoud en bescherming van populaties waarbij regulatie/beheersmaatregelen kunnen worden genomen. Dit zorgt voor duidelijkheid en daardoor mogelijk afname van spanning. • Jagers hebben nog steeds een verantwoordelijke rol in beheer en schadebeperking. • Het weghalen van de wildlijst heeft draagvlak in de samenleving. • Mogelijk stoppen sommige jagers met beheer als zij niet kunnen jagen vanuit eigen belang op soorten die op een wildlijst staan. • Mogelijk zijn er financiële gevolgen voor bedrijven en individuen afhankelijk van commerciële en recreatieve jacht.
Waarom vervallen?
• Deze bouwsteen voldoet niet aan het plan van aanpak en beleidsdoel dat jacht voor benutting een beleidsdoel blijft in het aangepaste stelsel. • De juridische haalbaarheid van deze bouwsteen zal waarschijnlijk lastig zijn, maar zou nader moeten worden verkend bij de uitwerking van deze bouwsteen. Het is mogelijk om inbreuk te maken op het eigendomsrecht als er een hoger maatschappelijk belang is. Bij een dergelijke inbreuk op eigendomsrecht moet er wel sprake zijn van proportionaliteit. De vraag is of de structurele afschaffing van het jachtrecht tegenover het belang van de biodiversiteit proportioneel is, aangezien er ook andere mogelijkheden zijn om de biodiversiteit te borgen, bijvoorbeeld door periodieke evaluatie van de staat van instandhouding in relatie tot het wel of niet openen van de jacht.

Beleids optie: een maximum stellen aan een soort

De populatie van een bepaalde soort maximeren, indien dit aantal wordt overschreden kan er beheerd worden.

Waarom vervallen?

Populatiebeheer kan plaatsvinden op basis van negatieve maatschappelijke en ecologische effecten (onder andere exotenbeheer). Dit is al mogelijk binnen het huidige stelsel via onder andere faunabeheerplannen. Het beheer van dieren enkel en alleen, omdat een maximum wordt overschreden is in strijd met de intrinsieke waarde van dieren en staat op opgespannen voet met nationale en internationale wetgeving.